

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 18.4.2011
KOM(2011) 225 lõplik

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Andmete säilitamise direktiivi (direktiiv 2006/24/EÜ) käsitlev hindamisaruanne

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Andmete säilitamise direktiivi (direktiiv 2006/24/EÜ) käsitlev hindamisaruanne

1. SISSEJUHATUS

Andmete säilitamise direktiivi¹ (edaspidi „direktiiv”) kohaselt peavad liikmesriigid kohustama üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujaid (edaspidi „operaatorid”) säilitama andmeliiklus- ja asukohaandmeid kuus kuud kuni kaks aastat, et need oleksid kättesaadavad raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks.

Käesolevas komisjoni aruandes hinnatakse vastavalt direktiivi artiklile 14 kõnealuse direktiivi kohaldamist liikmesriikides ja mõju majandusettevõtjatele ning tarbijatele, võttes arvesse elektroonilise side tehnoloogia edasist arengut ja komisjonile esitatud statistilisi andmeid, otsustamaks, kas kõnealuse direktiivi sätteid on vaja muuta, eelkõige seoses andmete katvuse ja säilitusajaga. Käesolevas aruandes uuritakse andmete säilitamise suhtes üldiselt väljendatud kriitika valguses ka direktiivi mõju põhiõigustele ning vaadeldakse, kas kuritegelikul eesmärgil kasutatavate anonüümsete SIM-kaartidega seotud probleemide lahendamiseks tuleks võtta meetmeid².

Hindamine on üldiselt näidanud, et andmete säilitamine on ELi kriminaalkohtusüsteemide ja õiguskaitse jaoks väärtuslik töövahend. Direktiivi panus andmete säilitamise ühtlustamisse on olnud piiratud. See kehtib eelkõige eesmärgi piiramise ja säilitamisaegade, aga ka operaatoritele tekkinud kulude hüvitamise puhul, mis jääb väljapoole direktiivi reguleerimisala. Arvestades siseturgu ning eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse õigust mõjutavaid tagajärgi ning ohte, peaks EL ühtsete eeskirjade kaudu endiselt tagama, et andmeliiklus- ja asukohaandmete säilitamist, nende kogumist ja kasutamist käsitlevaid rangeid tingimusi täidetakse järjepidevalt. Käesolevate järelduste alusel kavatseb komisjon teha direktiivi kohta muudatusettepaneku, mis toetub mõjuhinnangule.

2. KÄESOLEVA HINDAMISE TAUST

Käesolev hindamisaruanne toetub ulatuslikele aruteludele liikmesriikide, ekspertide ja sidusrühmadega ning nendelt saadud tagasisidele.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/24/EÜ, 15. märts 2006, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ, ELT L 105, 13.4.2006, lk 54–63.

² Nõukogu järeldused elektrooniliste sidevahendite kuritegeliku kasutamise ja anonüümse kasutamise vastu võitlemise kohta, justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2908. istung Brüsselis, 27.–28. november 2008.

2009. aasta mais korraldas komisjon konverentsi (*Towards the Evaluation of the Data Retention Directive*), millel osalesid andmekaitsega tegelevad ametiasutused, erasektori, kodanikuühiskonna ning akadeemiliste ringkondade esindajad. 2009. aasta septembris saatis komisjon kõnealustele sidusrühmadele küsimustiku, millele saadeti 70 vastust³. 2010. aasta detsembris korraldas komisjon teise konverentsi „(*Taking on the Data Retention Directive*)”, millel osalesid sarnased sidusrühmad, et jagada direktiivi kohta esialgseid hinnanguid ning arutada valdkonna ees tulevikus seisvaid probleeme.

Komisjon kohtus 2009. aasta oktoobrist kuni 2010. aasta märtsini kõikide liikmesriikide ning Euroopa Majanduspiirkonnaga assotsieerunud riikide esindajatega, et direktiivi kohaldamist käsitlevaid probleeme üksikasjalikumalt arutada. Liikmesriigid hakkasid direktiivi kohaldama oodatust hiljem, eelkõige Internetiga seotud andmete puhul. Viivitused ülevõtmisel tähendasid, et komisjonile sai 2008. või 2009. aasta kohta esitada direktiivi artiklis 10 (vt punkt 4.7) nõutud täieliku statistika üheksa liikmesriiki, ehkki kokku esitas statistilisi andmeid 19 liikmesriiki. Komisjon saatis 2010. aasta juulis liikmesriikidele kirja, milles palus täiendavat kvantitatiivset ja kvalitatiivset teavet, mis hõlmab andmete säilitamise vajadust õiguskaitsevaldkonnas tulemuste saavutamiseks. Komisjoni kirjale reageeris kümme liikmesriiki, kes saatsid üksikasjalikud vastused konkreetsete juhtumite kohta, mille puhul osutus andmete säilitamine vajalikuks⁴.

Käesolev aruanne toetub raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks säilitatavate elektrooniliste andmete platvormi eksperdirühma poolt alates selle loomisest 2008. aastal võetud seisukohtadele⁵. Komisjon on arvesse võtnud artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma⁶aruandeid ning eelkõige teist täitemeedet käsitlevat aruannet, milles töörühm hindab liikmesriikide vastavust direktiivi andmekaitse ja turvanõuete tingimustele⁷.

³ Vastused avaldati komisjoni veebisaidil http://ec.europa.eu/home-affairs/news/consulting_public/consulting_0008_en.htm

⁴ Belgia, Küpros, Leedu, Madalmaad, Poola, Sloveenia, Tšehhi, Ungari, Ühendkuningriik. Lisaks sellele teatas Rootsi mitmetest rasketest kuritegudest, mille puhul langetati kohtuotsus varasemate andmeliiklusandmete abil, mida oli võimalik kasutada vaatamata andmete säilitamise kohustuse puudumisele.

⁵ Eksperdirühm loodi komisjoni otsusega 2008/324/EÜ, ELT L 111, 23.4.2008, lk 11–14. Komisjon on pidanud rühmaga regulaarseid kohtumisi. Rühma seisukohad on avaldatud veebisaidil http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/police/doc_police_intro_en.htm.

⁶ Üksikisikute kaitsmist isikuandmete töötlemisel käsitlev töörühm loodi andmekaitse direktiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31)) artikli 29 alusel.

⁷ Teine ühiseid täitemeeteid käsitlev aruanne nr 01/2010: *Compliance at national level of telecom providers and internet service providers with the obligations required from national traffic data retention legislation on the legal basis of articles 6 and 9 of the e-Privacy Directive 2002/58/EC and the Data Retention Directive 2006/24/EC amending the e-Privacy Directive* (WP 172), 13.07.2010 (vt http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/workinggroup/wpdocs/2010_en.htm).

3. ANDMETE SÄILITAMINE EUROOPA LIIDUS

3.1. Andmete säilitamine kriminaalasjades õigusemõistmise ja õiguskaitse eesmärgil

Sideteenuste ja -võrkude pakkujad (edaspidi „operaatorid”) töötlevad side edastamisel, arvete koostamisel, sidumistasude kogumisel ning turustamisesmärgidel ja teatavate muude lisaväärtusteenuse osutamisel isikuandmeid. Selline töötlemine hõlmab andmeid, mis näitavad side allikat, sihtpunkti, kuupäeva, kellaaega, kestust ja liiki, samuti kasutaja sidevahendit ning mobiiltelefoni puhul andmeid sidevahendi asukoha kohta. Vastavalt direktiivile 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (edaspidi „eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv”)⁸, tuleb elektrooniliste sideteenuste kasutamisest tekkivad andmeliiklusandmed põhimõtteliselt kustutada või muuta anonüümseks, kui neid enam side edastamiseks ei vajata, v.a andmed, mis on vajalikud arvete koostamiseks, või juhul kui on saadud abonendi või kasutaja nõusolek. Asukohaandmeid töödeldakse ainult pärast nende anonüümseks muutmist või asjaomase kasutaja eelneval nõusolekul ning lisaväärtusteenuse osutamiseks vajalikul määral ja selleks vajaliku aja jooksul.

Enne direktiivi jõustumist taotlesid riiklikud ametiasutused eritingimuste alusel operaatoritelt sellistele andmetele juurdepääsu, et näiteks tuvastada teatavat IP-aadressi kasutavaid abonente, analüüsida sideedastusi ning tuvastada konkreetse mobiiltelefoni asukoht.

ELi tasandil käsitleti andmete säilitamist ja kasutamist õiguskaitse eesmärgil esimest korda direktiivis 97/66/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset telekommunikatsioonisektoris. Kõnealuses direktiivis sätestati liikmesriikidele esmakordselt võimalus võtta vajaduse korral selliseid seadusandlikke meetmeid, mis võimaldavad tagada avalikku julgeolekut, riigikaitset ja avalikku korda (sealhulgas riigi majanduslikku heaolu, kui tegevus on seotud riigi julgeolekuga), ja jõustada kriminaalõigust⁹.

Nimetatud sätet arendati edasi eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlevas direktiivis, milles sätestati võimalus, et liikmesriigid võtavad vajaduse korral selliseid seadusandlikke meetmeid, millega kaldutakse kõrvale side konfidentsiaalsuse põhimõttest, hõlmates sealhulgas teatavatel tingimustel näiteks andmete säilitamist, kasutamist ja nendele juurdepääsu õiguskaitse eesmärgil. Artikli 15 lõige 1 võimaldab liikmesriikidel piirata õiguste ja kohustuste ulatust, sealhulgas näha ette andmete säilitamine piiratud aja jooksul, „kui selline piiramine on vajalik, otstarbekas ja proportsionaalne abinõu selleks, et kaitsta demokraatlikus ühiskonnas riiklikku julgeolekut (s.t riigi julgeolekut), riigikaitset, avalikku korda, kriminaalkuritegude või elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamise ennetamist, uurimist, avastamist ja kohtus menetlemist”.

Säilitatud andmete rolli üle kriminaalõigussüsteemides ja õiguskaitstes arutletakse ka 5. jaos.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ, 12. juuli 2002, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv), EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37–47.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivi 97/66/EÜ (milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset telekommunikatsioonisektoris) artikli 14 lõige 1, EÜT L 24, 30.1.1998, lk 1–8.

3.2. Andmete säilitamise direktiivi eesmärk ja õiguslik alus

Direktiivi 97/66/EÜ ning eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi sätteid lubavad liikmesriikidel võtta vastu andmete säilitamist käsitlevaid õigusakte. Selle tulemusena pidid mõnede liikmesriikide operaatorid ostma andmete säilitamiseks vajalikke seadmeid ning värbama õiguskaitseasutuste nimel andmete säilitamisega tegelevaid töötajaid, samal ajal kui teiste liikmesriikide operaatorid seda tegema ei pidanud. See tõi kaasa siseturu moonutuse. Lisaks sellele tähendasid ärimudeli koostamisel ja teenuste pakkumisel ilmnunud suundumused (näiteks ühtsed tariifid või ettemakstud ja tasuta elektroonilised sideteenused), et operaatorid lõpetasid järk-järgult arvete koostamiseks andmeliiklus- ja asukohaandmete salvestamise ning vähendasid seega selliste andmete kättesaadavust kriminaalasjades õigusemõistmise ja õiguskaitse eesmärgil. Madridis 2004. aastal ja Londonis 2005. aastal aset leidnud terrorirünnakud kiirendasid kõnealuste küsimuste lahendamist käsitlenud ELi tasandi arutelu.

Liikmesriigid peavad andmete säilitamise direktiivi kohaselt nõudma üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujatel sideandmete säilitamist, et need oleksid kättesaadavad raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks vastavalt iga liikmesriigi siseriiklikus õiguses määratletule, ning direktiivi eesmärk on asjaomaseid küsimusi ELi tasandil ühtlustada.

Direktiiviga muudeti eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi artikli 15 lõiget 1, lisades lõike, milles sätestati, et artikli 15 lõiget 1 ei kohaldata andmete säilitamise direktiivi¹⁰ alusel säilitatud andmete suhtes. Seetõttu võivad liikmesriigid (nagu on märgitud direktiivi põhjenduses nr 12) endiselt side konfidentsiaalsuse põhimõttest kõrvale kalduda. (Andmete säilitamise) direktiiv reguleerib andmete säilitamist piiratumalt, hõlmates ainult raskete kuritegude uurimist, avastamist ja kohtus menetlemist.

Direktiivi ning eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi vahelise keeruka õigusliku vahekorra ning kummaski direktiivis mõiste „raske kuritegu” määratluse puudumise tõttu on raske teha vahet ühelt poolt liikmesriikide võetud, direktiivis sätestatud andmete säilitamist käsitlevate ülevõtmismeetmete ja teiselt poolt liikmesriikides kohaldatava, eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi artikli 15 lõikega 1 lubatud andmete säilitamise üldise praktika vahel¹¹. Seda teemat käsitletakse täpsemalt 4. jaos.

Direktiivi aluseks on Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 95 (asendatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 114), mis käsitleb siseturu loomist ja toimimist. Pärast direktiivi vastuvõtmist vaidlustati selle õiguslik alus Euroopa Liidu Kohtus, kuna direktiivi põhieesmärk oli raskete kuritegude uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine. Kohus oli seisukohal, et direktiiviga reguleeriti toiminguid, mis olid mis tahes politseikoostöö ja

¹⁰ Direktiivi artiklis 11 on sätestatud: „Direktiivi 2002/58/EÜ artiklisse 15 lisatakse järgmine lõige: „1a. Lõiget 1 ei kohaldata andmete suhtes, mille säilitamist nõutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiivis 2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist, selle direktiivi artikli 1 lõikes 1 viidatud eesmärkidel.”

¹¹ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse tööriühm seab kahtluse alla, kas „[andmete säilitamise] direktiivi eesmärk on võimaldada erandi tegemist üldisest kohustusest kustutada andmeliiklusandmed pärast elektroonilise side lõppu või lubada kõigi nende andmete säilitamist, mida operaatorid võisid juba enda ärilistel eesmärkidel salvestada”.

kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö rakendamisest sõltumatud, ning direktiiviga ei ühtlustatud pädevate riiklike asutuste juurdepääsu andmetele ega ka kõnealuste andmete kasutamist ning vahetust selliste asutuste vahel. Seetõttu järeldas kohus, et direktiiv oli suunatud peamiselt operaatorite tegevusele siseturu asjaomases sektoris. Sellest tulenevalt kinnitas kohus direktiivi õigusliku aluse¹².

3.3. Andmete alleshoidmine

Andmete säilitamine erineb andmete alleshoidmisest (inglise keeles ka *quick freeze*), mille korral on operaatorid, kellele on esitatud kohtumäärus, kohustatud säilitama ainult konkreetsete, kuritegevuses kahtlustatavate isikute andmed alates kuupäevast, mil andmete alleshoidmise määrus esitati. Andmete alleshoidmine on uurimisvahend, mille on kavandanud ning mida kasutavad Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsioon¹³ osalevad riigid. Peaaegu kõik osalevad riigid on sisse seadnud kontaktpunkti, mille ülesandeks on tagada küberkuritegevust käsitlevates uurimistes või menetlustes kohese abi andmine. Siiski tundub, et kõik konventsiooniosalised ei ole andmete alleshoidmist ette näinud, ning siiani ei ole hinnatud, kui tõhusalt on kõnealune meetod küberkuritegevuse vastasele võitlusele kaasa aidanud¹⁴. Hiljuti töötati välja andmete alleshoidmise uus meetod *quick freeze plus*. Tegemist on andmete alleshoidmisest ulatuslikuma menetlusega, kuna kohtunik võib võimaldada juurdepääsu ka sellistele andmetele, mida operaatorid ei ole veel kustutanud. Lisaks sellele hõlmab see ka väga piiratud seaduslikku erandit kohustusest kustutada lühikeseks perioodiks teatavad sideandmed, mida tavaliselt ei säilitata, nagu näiteks asukohaandmed, Interneti-ühendust käsitlevad andmed ning ühtse tariifiga abonentide dünaamilised IP-aadressid, ja juhul kui ei ole vaja andmeid säilitada arvete koostamiseks.

Andmete alleshoidmise pooldajad leiavad, et see meetod rikub eraelu puutumatuse põhimõtet vähem kui andmete säilitamine. Enamik liikmesriike on siiski arvamusel, et andmete alleshoidmise erinevad variatsioonid ei suuda andmete säilitamist piisavalt asendada. Need liikmesriigid väidavad, et erinevalt andmete säilitamisest, mille tulemuseks on varasemate andmete kättesaadavus, ei taga andmete alleshoidmine võimalust koguda tõendeid enne alleshoidmismääruse väljastamist. Samuti ei võimalda see teostada uurimist, kui uurimisobjekt on tundmatu, ega koguda tõendeid näiteks kuriteo ohvrite või tunnistajate liikumise kohta¹⁵.

4. ANDMETE SÄILITAMISE DIREKTIIVI ÜLEVÕTMINE

Liikmesriigid pidid direktiivi üle võtma 15. septembriks 2007. Interneti-ühenduse, e-posti ja Interneti-telefoniga seotud andmete säilitamise kohustuse rakendamist oli võimalik kuni 15. märtsini 2009 edasi lükata.

¹² Euroopa Liidu Kohus, kohtuasi C-301/6 Iirimaa vs. Euroopa Parlament ja nõukogu, EKL [2009], lk I-00593.

¹³ Küberkuritegude konventsiooni artikkel 16
(<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>)

¹⁴ Allikas: Euroopa Nõukogu.

¹⁵ Kõnealuse asjaolu märkis ära ka Saksamaa konstitutsioonikohus oma otsuses, millega tühistati direktiivi ülevõtmist käsitlev Saksamaa õigusakt (vt punkt 4.9) (*Bundesverfassungsgericht, 1 BvR 256/08, 2.3.2010, para. 208*).

Järgneva analüüsi aluseks on 25 liikmesriigilt komisjonile saadetud ülevõtmisteatised. Teatise saatis ka Belgia, kes on direktiivi üle võtnud ainult osaliselt¹⁶. Austrias ja Rootsis on õigusakti eelnõu parlamendis arutlusele. Nimetatud kahes liikmesriigis ei ole kohustust andmeid säilitada, kuid õiguskaitseasutustel on õigus taotleda operaatoritelt andmeliiklusandmete säilitamist nii, et need oleksid kättesaadavad. Õiguskaitseasutused kasutavad seda võimalust. Direktiivi esialgse ülevõtmise järel Tšehhis, Saksamaal ja Rumeenias tühistasid nende liikmesriikide konstitutsioonikohtud siseriiklikud õigusaktid,¹⁷ millega direktiiv üle võeti, ning praegu kaalutakse kuidas direktiiv uuesti üle võtta.

Käesolevas jaos analüüsitakse seda, kuidas liikmesriigid on direktiivi asjaomased sätted üle võtnud. Samuti vaadeldakse, kas liikmesriigid on otsustanud hüvitada operaatoritele andmete säilitamisest tekkinud kulud ning kas nad lubavad selliste andmete kogumist, mille kohta direktiivis sätted puuduvad. Samuti käsitletakse seda, kuidas Saksamaa, Rumeenia ja Tšehhi konstitutsioonikohtute otsused direktiivi mõjutavad.

4.1. Andmete säilitamise eesmärk (artikkel 1)

Direktiiviga kohustatakse liikmesriike võtma meetmeid, millega tagatakse, et andmeid säilitatakse ning et need on kättesaadavad iga liikmesriigi siseriiklikus õiguses määratletud raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks. Siseriiklikes õigusaktides nimetatud andmete säilitamise ja/või nendele juurdepääsu tagamise eesmärk on ELis siiski erinev. Kümme liikmesriiki (Bulgaaria, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Leedu, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Soome) on määratlenud „raske kuriteo” viitega minimaalsele vanglakaristusele, vabadusekaotusliku karistuse võimalusele või mujal siseriiklikus õiguses määratletud kuritegude loetelule. Kaheksa liikmesriiki (Belgia, Taani, Prantsusmaa, Itaalia, Läti, Poola, Slovakkia, Sloveenia) nõudis andmete säilitamist nii raskete kuritegude uurimise, avastamise ja kohtus menetlemise eesmärgil kui ka seoses kõigi kuritegudega ning kuritegude ennetamiseks, samuti rahvusliku või riikliku ja/või riigi julgeolekuga seotud üldistel põhjustel. Nelja liikmesriigi (Küpros, Malta, Portugal, Ühendkuningriik) õigusaktid viitavad „raskele kuriteole” või „raskele süüteole” ilma seda määratlemata. Andmed on esitatud tabelis 1.

Tabel 1: Siseriiklikes õigusaktides esitatud andmete säilitamise eesmärgi piiramine	
Belgia	Kriminaalkuritegude uurimiseks ja kohtus menetlemiseks, hädaabinumbrite väärkasutamise kohtus menetlemiseks, elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste kuritahtliku väärkasutamise uurimiseks, luure- ja julgeolekuteenistuste poolt luureandmete kogumiseks ¹⁸ .

¹⁶ Direktiivi ülevõtmisest on komisjoni teavitanud 25 liikmesriiki: Belgia, Bulgaaria, Tšehhi, Taani, Saksamaa, Kreeka, Eesti, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küpros, Läti, Leedu, Luksemburg, Ungari, Malta, Madalmaad, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome ja Ühendkuningriik. Belgia teatas komisjonile, et ülevõtmist käsitleva õigusakti eelnõu on veel parlamendis arutlusele.

¹⁷ Rumeenia Konstitutsioonikohtu 8. oktoobri 2009. aasta otsus nr 1258, *Romanian Official Monitor* nr 789, 23.11.2009; Saksamaa Konstitutsioonikohtu 2. märtsi 2010. aasta otsus 1 BvR 256/08; *Official Gazette*, 1. aprill 2011, konstitutsioonikohtu 22. märtsi otsus seaduse nr 127/2005 Coll. (elektroonilise side kohta ja teatavate seotud õigusaktide muutmise kohta) 97. jao lõigete 3 ja 4 kohta, ning dekreet nr 485/2005 Coll. andmete säilitamise ja pädevatele asutustele edastamise kohta.

¹⁸ 13. juuni 2005. aasta elektroonilise side seaduse artikli 126 lõige 1.

Tabel 1: Siseriiklikes õigusaktides esitatud andmete säilitamise eesmärgi piiramine	
Bulgaaria	Raskete kuritegude ja karistusseadustiku artikli 319 punktides a–f nimetatud kuritegude avastamiseks ja uurimiseks ning isikute otsimiseks ¹⁹ .
Tšehhi	Ei ole üle võetud.
Taani	Kuritegude uurimiseks ja kohtus menetlemiseks ²⁰ .
Saksamaa	Ei ole üle võetud.
Eesti	Andmeid võib kasutada, kui tõendite kogumine on muude menetlustoimingutega välistatud või oluliselt raskendatud ning kriminaalmenetluse esemeks on [esimese astme kuritegu või rahvusvaheliselt toimepandud teise astme kuritegu, mille eest on karistusena ette nähtud vähemalt kolm aastat vangistust] ²¹ .
Iirimaa	Raskete süütegude ennetamiseks [5aastase või pikema vanglakaristusega karistatavad süüteod või süüteod, mis on kavas lisada ülevõetavasse õigusakti], riigi julgeoleku tagamiseks, inimelude päästmiseks ²² .
Kreeka	Eriti raskete kuritegude avastamiseks ²³ .
Hispaania	Kriminaalseadustikus või kuritegusid käsitlevates eriseadustes nimetatud raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks ²⁴ .
Prantsusmaa	Kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks ning ainult kohtuasutustele vajaliku teabe andmiseks, terroriaktide ennetamiseks ning intellektuaalomandi kaitseks ²⁵ .
Itaalia	Kuritegude avastamiseks ja tõkestamiseks ²⁶ .
Küpros	Raskete kuritegude uurimiseks ²⁷ .
Läti	Riigi ja avaliku julgeoleku kaitsmiseks või kuritegude uurimise tagamiseks, süüdistuse esitamiseks ja kriminaalkohtumenetluseks ²⁸ .
Leedu	Leedu kriminaalseadustikus määratletud raskete ja väga raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks ²⁹ .
Luksemburg	Selliste kuritegude avastamiseks, uurimiseks ja kohtus menetlemiseks, millega kaasneb vähemalt üheaastane või pikem kriminaalkaristus ³⁰ .

¹⁹ Elektroonilise side 2010. aasta (muudetud) seaduse artikli 250a lõige 2.

²⁰ Andmete säilitamise määruse artikkel 1.

²¹ Kriminaalmenetluse seadustiku § 110 lõige 1.

²² 2011. aasta andmete säilitamise seaduse artikkel 6 (side).

²³ Sellised kuriteod on määratletud seaduse nr 2225/1994 artiklis 4 ja seaduse nr 3917/2011 artiklis 1.

²⁴ Seaduse nr 25/2007 artikli 1 lõige 1.

²⁵ Järgmised õigusaktid reguleerivad säilitatud andmete kasutamist kriminaalrikkumiste, terroriaktide ennetamise ja intellektuaalomandi kaitse puhul: artikkel L.34-1(II), CPCE, 23. jaanuari 2006. aasta seadus nr. 2006-64 ja 12. juuni 2009. aasta seadus nr 2009-669.

²⁶ Andmekaitse seadustiku artikli 132 lõige 1.

²⁷ Seaduse nr 183(I)/2007 artikli 4 lõige 1.

²⁸ Elektroonilise side seaduse artikli 71 lõige 1.

²⁹ Seaduse X-1835 artikkel 65.

Tabel 1: Siseriiklikes õigusaktides esitatud andmete säilitamise eesmärgi piiramine	
Ungari	Selleks et uurimisasutustel, prokuröril, kohtutel ja riikliku julgeoleku eest vastutavatel asutustel oleks võimalik täita oma ülesandeid ning politsei ning riiklik tolli- ja maksuamet oleksid suutelised uurima tahtlikke kuritegusid, mille eest on võimalik määrata vähemalt kaheaastane vanglakaristus ³¹ .
Malta	Raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks või kohtus menetlemiseks ³² .
Madalmaad	Selliste raskete kuritegude uurimiseks ja kohtus menetlemiseks, mille eest võib määrata vabadusekaotusliku karistuse ³³ .
Austria	Ei ole üle võetud.
Poola	Kuritegude ja rahandusalaste õigusrikkumiste ennetamiseks või avastamiseks, kasutamiseks prokuröridele ja kohtutele, kui see on vajalik pooleliolevate kohtumenetluste jaoks, sisejulgeolekuteenistuse, välisluureteenistuse, korruptsioonivastase keskasutuse, sõjaväe vastuluure teenistuse ja sõjaväe luureteenistuse jaoks nende ülesannete täitmisel ³⁴ .
Portugal	Raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks ³⁵ .
Rumeenia	Ei ole üle võetud.
Sloveenia	Riikliku julgeoleku, põhiseadusliku reguleerimise ja julgeoleku, riigi poliitiliste ja majanduslike huvide tagamiseks ning riigikaitse eesmärkide täitmiseks ³⁶ .
Slovakkia	Kuritegude ennetamiseks, uurimiseks, avastamiseks ja nende kohtus menetlemiseks ³⁷ .
Soome	Raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks vastavalt sunnimeetmete seaduse peatüki 5a artikli 3 lõikele 1 ³⁸ .
Rootsi	Ei ole üle võetud.
Ühendkuningriik	Raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks ³⁹ .

Enamik direktiivi ülevõtnud liikmesriike võimaldavad vastavalt oma õigusaktidele säilitatud andmetele juurdepääsu ja nende kasutamist ka eesmärkidel, mida kõnealune direktiiv ei

³⁰ 24. juuli 2010. aasta seaduse artikli 1 lõige 1.

³¹ Andmete säilitamisega seotud üldküsimuste puhul seaduse C/2003 artikkel 159/A, mida on muudetud seadusega CLXXIV/2007; politsei juurdepääsu käsitlevate küsimuste puhul seaduse XXXIV/1994 artikkel 68; riikliku tolli- ja maksuametiga seotud küsimuste puhul seaduse CXXII/2010 artikkel 59.

³² Õigusliku teatise nr 198/2008 artikli 20 lõige 1.

³³ Kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 126.

³⁴ 16. juuli 2004. aasta telekommunikatsiooniseaduse artikkel 180a, mida on muudetud 24. aprilli 2009. aasta seaduse artikliga 1.

³⁵ Seaduse nr 32/2008 artikkel 1 ja artikli 3 lõige 1.

³⁶ Elektroonilise side seaduse artikli 170a lõige 1.

³⁷ Elektroonilise side seaduse artikli 59a lõige 6.

³⁸ Elektroonilise side seaduse artikli 14a lõige 1.

³⁹ Andmete säilitamist (EÜ direktiiv) käsitlevad 2009. aasta määrused (2009 nr 859).

hõlma (näiteks kuritegevuse üldine ennetamine ja kuritegevuse vastu võitlemine, eluohtlikud olukorrad). Kuigi see on lubatud eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi alusel, on ELi õigusaktidega kõnealuses valdkonnas saavutatud ühtlustamise ulatus jätkuvalt piiratud. Andmete säilitamise eesmärgiga seotud erinevused mõjutavad tõenäoliselt taotluste mahtu ja sagedust ning see omakorda direktiivis sätestatud kohustuste täitmisest tekkivaid kulusid. Lisaks sellele ei pruugi kõnealune olukord pakkuda piisavat etteaimatavust, mis on kõigi eraelu puutumatust piiravate õiguslike meetmete eeldus⁴⁰. Komisjon hindab ulatuslikuma ühtlustatuse vajadust ja selle saavutamise võimalusi⁴¹.

4.2. Operaatorid peavad täitma andmete säilitamise eeskirju (artikkel 1)

Direktiivi kohaldatakse „üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate” (artikli 1 lõige 1) suhtes. Kaks liikmesriiki (Soome ja Ühendkuningriik) ei nõua väikeoperaatoritelt andmete säilitamist, kuna nende väitel on teenusepakkujale ja riigile sellest tekkivad kulud suuremad, kui kriminaalasjades õigusemõistmisele ja õiguskaitsele kaasnev kasu. Neli liikmesriiki (Läti, Luksemburg, Madalmaad ja Poola) teatas, et on kehtestanud alternatiivse halduskorra. Kui mitmes liikmesriigis esindatud suured operaatorid saavad kasu kuludest tulenevast mastaabisäästust, siis mõnede liikmesriikide väiksemad operaatorid loovad kulude kokkuhoiu eesmärgil tavaliselt ühissetevõtte või ostavad andmete säilitamise allhankena sisse ettevõtjatelt, kes on spetsialiseerunud andmete säilitamisele ja kättesaadavaks tegemisele. Tehniliste funktsioonide allhankena sisse ostmine ei mõjuta teenuse pakkujate kohustust töötlemistoiminguid nõuetekohaselt jälgida ning tagada, et järgitakse kehtestatud turvameetmeid. See võib probleeme tekitada eelkõige väiksematele operaatoritele. Komisjon kavatseb uurida andmete turvalisusega seotud küsimusi, samuti mõju väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele, ning kaalub seejuures andmete säilitamise raamistiku muutmise võimalusi.

4.3. Juurdepääs andmetele: asutused, menetlused ja tingimused (artikkel 4)

Liikmesriigid peavad tagama, et [säilitatud andmeid] antakse ainult pädevatele siseriiklikele asutustele ja vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Liikmesriigid peavad ise oma õigusaktidega kindlaks määrama „menetlused, mida tuleb järgida, ja tingimused, mis peavad olema täidetud säilitatud andmetele juurdepääsu saamiseks vastavalt vajalikkuse ja proportsionaalsuse nõuetele, vastavalt asjakohastele sätetele Euroopa Liidu või rahvusvahelises avalikus õiguses ja eriti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, nagu Euroopa inimõiguste kohus seda tõlgendab”.

Kõigis liikmesriikides peale tavaõigusele toetuvate jurisdiktsioonide (Iirimaa ja Ühendkuningriik) on politseil ja prokuröridel juurdepääs säilitatud andmetele. Neljateistkümnes liikmesriigis on pädevate asutuste hulka arvatud julgeoleku või luurega tegelevad asutused ning sõjavägi. Kuues liikmesriigis on pädevate asutuste hulka arvatud

⁴⁰ Euroopa Kohtu 20. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/00, C-138/01 ja C-139/01 (eelotsus kohtutelt Verfassungsgerichtshof ja Oberster Gerichtshof): Rechnungshof (C-465/00) vs. Österreichischer Rundfunk ja teised ning Christa Neukomm (C-138/01), Joseph Lauermann (C-139/01) ja Österreichischer Rundfunk (Üksikisikute kaitse isikuandmete töötlemisel — direktiiv 95/46/EÜ — eraelu puutumatuse kaitse — Rechnungshofi järelevalve all olevate asutuste töötajate sissetulekuid käsitlevate andmete avaldamine).

⁴¹ Direktiivi vastuvõtmisel avaldas komisjon deklaratsiooni, milles tehti ettepanek võtta arvesse Euroopa vahistamismääruse kuritegude loetelu. (Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta.)

maksu- ja/või tolliamet ning kolmes liikmesriigis piirivalve. Ühes liikmesriigis võimaldatakse andmetele juurdepääs ka teistele riigiasutustele, kui neile on teisest õigusaktidega antud õigus juurdepääsuks konkreetsetel eesmärkidel. Üheteistkümnelt liikmesriigis nõutakse säilitatud andmetele juurdepääsu taotluste korral kohtu luba. Kolmes liikmesriigis on vaja kohtu luba enamikul juhtudel. Neljas liikmesriigis nõutakse luba kõrgemalt ametnikult, kuid mitte kohtunikult. Kahes liikmesriigis tundub ainsaks tingimuseks olevat kirjaliku taotluse esitamine.

Tabel 2: Juurdepääs säilitatud telekommunikatsiooniandmetele		
Pädevad siseriiklikud asutused		Menetlused ja tingimused
Belgia	Õiguslase kooskõlastamise üksus, kohtu-uurijad, prokurör, kriminaalpolitsei	Juurdepääsuloa peab andma kohtunik või prokurör. Operaatorid peavad taotluse korral esitama „reaalajas” abonente käsitlevad andmed ning andmeliiklus- ja asukohaandmed viimase kuu jooksul tehtud kõnede kohta. Vanemate kõnede andmed tuleb esitada võimalikult kiiresti.
Bulgaaria ⁴²	Riikliku julgeoleku ameti direktoraadid ja osakonnad, siseministeerium, sõjaväe teabeteenistus, sõjaväe politseiteenistus, kaitseministeerium, riiklik uurimisamet, teatavatel tingimustel ka kohtud ja eeluurimisasutused.	Juurdepääs on võimalik ainult piirkonnakohtu esimehe loal.
Tšehhi	Ei ole üle võetud.	
Taani ⁴³	Politsei.	Andmetele juurdepääsu eelduseks on kohtu luba; kohtumäärus antakse, kui taotlus vastab kahtluse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse suhtes kehtivatele rangetele kriteeriumitele.
Saksamaa	Ei ole üle võetud	
Eesti ⁴⁴	Politsei- ja piirivalveamet, kaitsepolitseiamet ning esemete ja elektroonilise side puhul maksu- ja tolliamet.	Juurdepääsuks on vaja eeluurimiskohtuniku luba. Operaatorid peavad kiireloomulistel juhtudel [säilitatud andmed] esitama hiljemalt 10 tunni jooksul ning muudel juhtudel 10 tööpäeva jooksul [pärast taotluse saamist].
Iirimaa ⁴⁵	Garda Síochána (politsei) liikmed ülemkomissari või kõrgema auastmega, alaliste kaitsejõudude ohvitserid koloneli või kõrgema auastmega, maksuameti ametnikud juhtivametniku või kõrgemal ametikohal.	Taotlused tuleb esitada kirjalikult.
Kreeka ⁴⁶	Kohtu-, sõjaväe- või politseiasutused.	Juurdepääsuks on vaja kohtuotsust, mille kohaselt oleks uurimise teostamine mõnel muul viisil võimatu või väga keeruline.
Hispaania ⁴⁷	Raskete kuritegude avastamise, uurimise ja kohtus menetlemise eest vastutavad politseiasutused, riiklik luurekeskus ja tolliamet.	Pädevate riiklike asutuste juurdepääsuks kõnealustele andmetele on vaja kohtu eelnevat luba.

⁴² Elektroonilise side 2010. aasta (muudetud) seaduse artikli 250b lõige 1 (ametiasutused); elektroonilise side 2010. aasta (muudetud) seaduse artikli 250b lõige 2 ja artikli 250c lõige 1 (juurdepääs).

⁴³ Kohtumenetluse seaduse 71. peatükk.

⁴⁴ Kriminaalmenetluse seadustiku 112. alajao lõiked 2 ja 3 (ametiasutused ja menetlused) ning elektroonilise side seaduse 111. alajao lõige 9 (tingimused).

⁴⁵ 2009. aasta andmete säilitamise seaduse artikkel 6 (side).

⁴⁶ Seaduse nr 2225/94 artiklid 3 ja 4.

Tabel 2: Juurdepääs säilitatud telekommunikatsiooniandmetele		
	Pädevad siseriiklikud asutused	Menetlused ja tingimused
Prantsusmaa ⁴⁸	Prokurör, määratud politseiametnikud ja sandarmid.	Politsei peab iga säilitatud andmetele juurdepääsu taotluse jaoks esitama põhjenduse ning <i>Commission nationale de contrôle des interceptions de sécurité</i> poolt siseministeeriumis selleks määratud isikult luba taotlema. Juurdepääsu taotlused vaatab läbi operaatori heaks töötav määratud ametnik.
Itaalia ⁴⁹	Prokurör, politsei, kostja või uurimise all oleva isiku kaitsja.	Juurdepääsuks on vaja „põhjendatud määrust”, mille väljastab prokurör.
Küpros ⁵⁰	Kohtud, prokurör, politsei.	Juurdepääsu peab heaks kiitma prokurör, kui nii on tema arvates võimalik saada tõendeid raske kuriteo toimepanemise kohta. Kohtunik võib sellise loa anda juhul, kui on põhjendatud kahtlus, et toime on pandud raske kuritegu, ning kui on tõenäoline, et taotletud andmed on sellega seotud.
Läti ⁵¹	Kohtueelse uurimise asutuste volitatud ametnikud, uurimisega tegelevad isikud, riigi julgeoleku eest vastutavate asutuste volitatud isikud, prokuratuur, kohtud.	Volitatud ametnikud, prokuratuur ja kohtud peavad hindama taotluse adekvaatsust ja asjakohasust, taotluse registreerima ning tagama saadud andmete kaitse. Volitatud asutused võivad sõlmida operaatoriga lepingu, mis käsitleb näiteks saadud andmete krüpteerimist.
Leedu ⁵²	Eeluurimisega tegelevad asutused, prokurör, kohus (kohtunikud) ja luureohvitserid.	Volitatud ametiasutused peavad säilitatud andmeid kirjalikult taotlema. Eeluurimise eesmärgil juurdepääsu jaoks on vaja kohtumäärust.
Luksemburg ⁵³	Kohtuasutused (kohtu-uurijad, prokurörid), riigi julgeoleku, riigikaitse, avaliku korra ning kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja kohtus menetlemise eest vastutavad asutused.	Juurdepääsuks on vaja kohtu luba.
Ungari ⁵⁴	Politsei, riiklik tolli- ja maksuamet, riikliku julgeoleku eest vastutavad teenistused, prokurör, kohtud.	Politseil ning riiklikul tolli- ja maksuametil on vaja prokuröri luba. Prokurör ja riikliku julgeoleku eest vastutavad teenistused saavad juurdepääsu sellistele andmetele ilma kohtumääruseta.
Malta ⁵⁵	Malta politsei ja julgeolekuteenistus.	Taotlused tuleb esitada kirjalikult.
Madalmaad ⁵⁶	Uuriv politseiametnik	Juurdepääsuks on vaja prokuröri või uuriva kohtuniku määrust.

⁴⁷ Seaduse nr 25/2007 artiklid 6–7.

⁴⁸ Kriminaalmenetluse seadustiku artiklid 60–1 ja 60–2 (ametiasutused), artikkel L.31-1-1 (tingimused).

⁴⁹ Andmekaitseseadustiku artikli 132 lõige 3.

⁵⁰ Seaduse nr 183(I)/2007 artikli 4 lõiked 2 ja 4.

⁵¹ Elektroonilise side seaduse artikli 71 lõige 1 (ametiasutused); valitsuse määrus nr 820 (menetlused).

⁵² Seaduse nr X-1835 artikli 77 lõiked 1 ja 2; suuline aruanne komisjonile.

⁵³ 24. juuli 2010. aasta seaduse artikli 5-2 lõige 1 ja artikli 9 lõige 2 (ametiasutused) ning kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 67-1 (tingimused).

⁵⁴ Seaduse nr XXXIV 1994 artikli 68 lõige 1 ja artikli 69 lõike 1 punktid c ja d; seaduse nr V 1972 artikli 9/A lõige 1; seaduse nr XIX 1998 artikli 71 lõiked 1, 3 ja 4, artikli 178/A lõige 4, artiklid 200–201 ning artikli 268 lõige 2; seaduse nr CXXV 1995 artikli 40 lõiked 1–2, artikli 53 lõige 1 ja artikli 54 lõike 1 punkt j.

⁵⁵ Õigusliku teatise nr 198/2008 artikli 20 lõiked 1 ja 3.

⁵⁶ Kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 126ni.

Tabel 2: Juurdepääs säilitatud telekommunikatsiooniandmetele		
	Pädevad siseriiklikud asutused	Menetlused ja tingimused
Austria	Ei ole üle võetud	
Poola ⁵⁷	Politsei, piirivalve, maksuinspektorid, sisejulgeolekuteenistus, välisluureteenistus, korruptsioonivastase võitluse keskasutus, sõjaväe vastuluureteenistus, sõjaväe luureteenistus, kohtud ja prokurör.	Taotlused tuleb esitada kirjalikult ning politseil, piirivalvel ja maksuinspektoritel peab olema asutuse juhtivametniku luba.
Portugal ⁵⁸	Kriminaalpolitsei, vabariiklik rahvuskaart, avaliku korra amet, sõjaväepolitsei, immigratsiooni- ja piirivalveamet, merepolitsei.	Andmete edastamiseks on vaja kohtu luba põhjendusega, et juurdepääs on tõe välja selgitamiseks väga oluline või et tõendite saamine mõnel muul viisil oleks võimatu või väga raskesti saavutatav. Kohut luba on vaja vajalikkuse ja proportsionaalsuse tingimuse täitmiseks.
Rumeenia	Ei ole üle võetud	
Sloveenia ⁵⁹	Politsei, luure- ja julgeolekuteenistused, luure ja vastuluure tegevuse ning julgeolekulähetuste eest vastutavad kaitsetalitused.	Juurdepääsuks on vaja kohtu luba.
Slovakkia ⁶⁰	Õiguskaitseasutused, kohtud.	Taotlused tuleb esitada kirjalikult.
Soome ⁶¹	Politsei, piirivalve, tolliamet (abonente, sidet ja asukohta käsitlevate säilitatud andmete puhul). Hädaolukordadele reageerimise keskus, merepäästekeskus, merepääste allkeskus (hädaolukordades tuvastamis- ja asukohaandmete puhul).	Abonente käsitlevatele andmetele pääsevad kõik pädevad asutused juurde ilma kohtu loata. Muude andmete puhul on vajalik kohtumäärus.
Rootsi	Ei ole üle võetud	
Ühendkuningriik ⁶²	Politsei, luuretalitused, maksu- ja tolliamet, muud teiseste õigusaktidega määratud asutused.	Juurdepääs võimaldatakse erandjuhtudel „määratud isikute” loal, vajalikkuse ja proportsionaalsuse testi tulemusena ning asjaoludel, mille puhul on andmete avalikustamine seadusega lubatud või ette nähtud. Operaatoritega on kokku lepitud erimenetlused.

Säilitatud andmetele juurdepääsu omavate asutuste ja juurdepääsumenetluste osas suurema ühtlustatuse saavutamiseks hindab komisjon selle vajalikkust ja saavutamise võimalusi. Hindamine võib hõlmata pädevate asutuste selgemalt koostatud loetelusid, andmetele juurdepääsu taotluste sõltumatut ja/või kohtulikku järelevalvet ning operaatorite jaoks menetlustele miinimumstandardite kehtestamist, mille alusel võimaldada pädevatele asutustele andmetele juurdepääsu.

⁵⁷ 16. juuli 2004. aasta telekommunikatsiooniseaduse artikli 179 lõige 3. Seadust on muudetud 24. aprilli 2009. aasta seaduse artikliga 1.

⁵⁸ Seaduse nr 32/2008 artikli 2 lõige 1, artikli 3 lõige 2 ja artikkel 9.

⁵⁹ Elektroonilise side seaduse artikkel 107c; kriminaalmenetluse seadustiku artikkel 149b; luure- ja julgeolekuteenistuse seaduse artikli 24 punkt b; kaitseaduse artikkel 32.

⁶⁰ Elektroonilise side seaduse artikli 59a lõige 8.

⁶¹ Elektroonilise side seaduse artikli 35 lõige 1; politseiseaduse artiklid 31–33; piirivalveseaduse artikkel 41.

⁶² 2000. aasta uurimisametnike volitusi käsitleva seaduse määruse artikkel 25, 1. lisa; andmete säilitamise määruse artikkel 7, uurimisametnike volitusi käsitleva seaduse artikli 22 lõikes 2 sätestatakse põhjused, mille korral kõnealused asutused võivad andmeid taotleda.

4.4. Andmete säilitamise ulatus ja säilitatavate andmete liigid (artikli 1 lõige 2, artikli 3 lõige 2 ja artikkel 5)

Direktiivi kohaldatakse tavatelefonivõrgu, mobiiltelefonivõrgu, Interneti-ühenduse, Interneti-telefoni ja e-posti suhtes. Direktiivis (artiklis 5) täpsustatakse säilitatavate andmete liigid, milleks on andmed, mis on vajalikud järgmiste asjaolude tuvastamiseks:

- (a) sideallikas;
- (b) side sihtpunkt;
- (c) sideandmed, aeg ja kestus;
- (d) side liik;
- (e) kasutaja sidevahend või oletatav sidevahend; ning
- (f) mobiilsidevahendi asukoht.

Direktiiv (artikli 3 lõige 2) hõlmab ka ebaõnnestunud helistamiskatseid, mis kujutavad endast sidet, mille puhul ühendati telefonikõne edukalt, kuid sellele ei vastatud või ühendus ei tekkinud võrguhalduse tõttu, ning kõnealuseid katseid hõlmavad andmed luuakse või neid töödeldakse ja säilitatakse või registreeritakse operaatorite poolt. Side sisu paljastavaid andmeid ei tohi kõnealuse direktiivi kohaselt säilitada. Hiljem on täpsustatud, et väljapoole direktiivi reguleerimisala jäävad ka otsipäringud ehk serveri logiandmed, mis luuakse otsingumootori teenuse pakkumise kaudu, kuna seda peetakse pigem sisuks kui andmeliikluseks⁶³.

Iga nimetatud andmeliigi säilitamise on oma ülevõtvatesse õigusaktidesse sätestanud 21 liikmesriiki. Belgia ei ole oma õigusaktiga ette näinud telefonisideandmete ega Internetiga seotud andmete säilitamist. Komisjoni küsimustikule vastajad ei pidanud säilitatavate andmeliikide muutmist vajalikuks, kuigi Euroopa Parlament esitas komisjonile kirjaliku deklaratsiooni, milles kutsuti laiendama direktiivi ka otsingumootoritele, et „võtta veebikeskkonnas leviva lapsporno ja seksuaalse kuritarvitamise vastu kiireid meetmeid”⁶⁴. Teist täitemeedet käsitlevas aruandes väitis artikli 29 alusel loodud andmekaitse töörühm, et direktiivis sätestatud andmeliike tuleks pidada ammendavaks ning operaatoritele ei tuleks enam täiendavaid andmete säilitamise kohustusi panna. Komisjon kavatseb esitada hinnangu kõigi nimetatud andmeliikide vajalikkuse kohta.

4.5. Säilitamistähtajad (artiklid 6 ja 12)

Liikmesriigid peavad tagama, et artiklis 5 osutatud liiki andmeid säilitatakse mitte vähem kui kuus kuud ja kõige rohkem kaks aastat. Maksimaalset säilitusaega võib pikendada selline liikmesriik, „kus on kujunenud olukord, mis annab põhjust maksimaalse säilitusaja pikendamiseks piiratud ajavahemikuks”; sellisest pikendamisest tuleb teatada komisjonile, kes

⁶³ Artikli 29 alusel loodud töörühma arvamus otsingumootoritega seotud andmekaitse küsimuste kohta, 4. aprill 2008.

⁶⁴ Kodukorra artiklist 123 tulenev kirjalik deklaratsioon, mis käsitleb pedofiilide ja seksuaalkurjategijate vastase Euroopa kiirhoiatussüsteemi loomist, 19.4.2010, 0029/2010.

kuue kuu jooksul pärast teate saamist kiidab pikendamise heaks või lükkab tagasi. Kuigi maksimaalset säilitusaega võidakse pikendada, puudub säte, millega antakse õigus lühendada säilitusaega alla kuue kuu. Kõik direktiivi üle võtnud liikmesriigid, välja arvatud üks, kohaldavad säilitusaega või säilitusaegu, mis jäävad nende piiride sisse, ning komisjonile ei ole esitatud pikendamise kohta ühtegi teadet. Paraku puudub siiski kogu ELi hõlmav ühtne lähenemisviis.

Viisteist liikmesriiki kohaldab kõigi andmeliikide suhtes ühtset tähtaega: ühes liikmesriigis (Poola) kehtib 2aastane tähtaeg, ühes liikmesriigis (Läti) 1,5aastane tähtaeg, kümnes liikmesriigis (Bulgaaria, Taani, Eesti, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Madalmaad, Portugal, Soome, Ühendkuningriik) 1aastane tähtaeg ning kolmes liikmesriigis (Küpros, Luksemburg, Leedu) 6kuune tähtaeg. Viis liikmesriiki on eri andmeliikidele kehtestanud eri säilitusajad: kahes liikmesriigis (Iirimaa, Itaalia) kehtib 2aastane tähtaeg tava- ja mobiilsideandmetele ning 1aastane tähtaeg Interneti-ühenduse, e-posti ja Interneti-telefoni sideandmetele; ühes liikmesriigis (Sloveenia) kehtib 14kuuline tähtaeg telefoniandmetele ning 8kuuline tähtaeg Internetiga seotud sideandmetele; ühes liikmesriigis (Slovakkia) kehtib 1aastane tähtaeg tava- ja mobiilsideandmetele ning 6kuuline tähtaeg Internetiga seotud sideandmetele; ühes liikmesriigis (Malta) kehtib 1aastane tähtaeg tava-, mobiil- ja Interneti-telefoni sideandmetele ning 6kuuline tähtaeg Interneti-ühenduse ja e-postiga seotud sideandmetele. Ühes liikmesriigis (Ungari) säilitatakse muid andmeid 1 aasta, kuid ebaõnnestunud helistamiskatseid käsitlevaid andmeid säilitatakse vaid kuus kuud. Üks liikmesriik (Belgia) ei ole direktiivis esitatud andmeliikide kohta ühtset säilitusaega märkinud. Täpsemad andmed on esitatud tabelis 3.

Tabel 3: Siseriiklikes õigusaktides kehtestatud säilitustähtajad	
Belgia ⁶⁵	Üldkasutatavate telefoniteenuste puhul 1 aasta kuni 36 kuud. Internetiga seotud andmete säilitamise kohta sätteid puuduvad.
Bulgaaria	1 aasta. Andmeid, millele on juurdepääs juba antud, võib taotluse korral säilitada veel 6 kuud.
Tšehhi	Ei ole üle võetud.
Taani	1 aasta
Saksamaa	Ei ole üle võetud
Eesti	1 aasta
Iirimaa	2aastane tähtaeg tava- ja mobiilsideandmetele ning 1aastane tähtaeg Interneti-ühenduse, e-posti ja Interneti-telefoni andmetele
Kreeka	1 aasta
Hispaania	1 aasta
Prantsusmaa	1 aasta
Itaalia	2aastane tähtaeg tava- ja mobiilsideandmetele ning 1aastane tähtaeg Interneti-ühenduse, e-posti ja Interneti-telefoni andmetele
Küpros	6 kuud
Läti	18 kuud
Leedu	6 kuud
Luksemburg	6 kuud
Ungari	6 kuud ebaõnnestunud helistamiskatseid käsitlevate andmete puhul ja 1 aasta kõigi muude andmete puhul
Malta	1aastane tähtaeg tava-, mobiil- ja Interneti-telefoni sideandmetele ning 6kuuline tähtaeg Interneti-ühenduse ja e-postiga seotud sideandmetele
Madalmaad	1 aasta

⁶⁵ 13. juuni 2005. aasta elektroonilise side seaduse artikli 126 lõige 2.

Tabel 3: Siseriiklikes õigusaktides kehtestatud säilitustähtajad	
Austria	Ei ole üle võetud
Poola	2 aastat
Portugal	1 aasta
Rumeenia	Ei ole üle võetud (eelmise tühistatud ülevõtva õigusaktiga oli kehtestatud 6kuuline säilitusaeg).
Sloveenia	14kuuline tähtaeg telefoni sideandmetele ning 8kuuline tähtaeg Internetiga seotud sideandmetele
Slovakkia	1aastane tähtaeg tava- ja mobiilsideandmetele ning 6kuuline tähtaeg Interneti-ühenduse, e-posti ja Interneti-telefoni sideandmetele
Soome	1 aasta
Rootsi	Ei ole üle võetud
Ühendkuningriik	1 aasta

Kuigi selline lähenemisviiside mitmekesisus on direktiiviga lubatud, on õiguskindlus ning etteaimatavus, mida pakutakse rohkem kui ühes liikmesriigis tegutsevatele operaatoritele ning nendele isikutele, kelle sideandmeid võidakse salvestada mitmes liikmesriigis, sellest tulenevalt kogu ELis piiratud. Võttes arvesse andmetöötluse üha rahvusvahelisemaks muutumist ning andmete säilitamise allhankeid, tuleks kaaluda säilitusaegade jätkuvat ühtlustamist ELis. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ja liikmesriikides säilitatud andmete väärtuse kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid tõendeid ning side ja tehnoloogia ning kuritegevuse ja terrorismi valdkonna suundumusi arvesse võttes kaalub komisjon eri andmeliikide ning erinevate raskete kuritegude liikide suhtes erinevate säilitusaegade kohaldamist või mõlema võimaluse kombineerimist⁶⁶. Liikmesriikide poolt seni esitatud säilitatud andmete vanust käsitlevad kvantitatiivsed tõendid viitavad, et ligikaudu 90 % andmetest on kuni kuue kuu vanused ning ligikaudu 70 % andmetest on õiguskaitseasutuste (esialgse) juurdepääsutaotluse esitamise ajal kuni kolme kuu vanused (vt punkt 5.2).

4.6. Andmekaitse ja andmete turvalisus ning järelevalveasutused (artiklid 7 ja 9)

Direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et operaatorid peavad kinni neljast andmete turvalisuse põhimõttest, mille kohaselt:

- (a) peavad säilitatavad andmed olema sama kvaliteediga ja nende suhtes peavad kehtima samad turvalisuse ja kaitse meetmed nagu [üldkasutatavates sidevõrkudes] olevate andmete suhtes;
- (b) peavad säilitatavate andmete suhtes kehtima asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, millega kaitstakse andmeid juhusliku hävimise või ebaseadusliku hävitamise, kadumise või muutmise, loata või ebaseadusliku säilitamise, töötlemise, juurdepääsu või avalikustamise eest;
- (c) peavad andmete suhtes kehtima asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, millega tagatakse, et andmetele pääsevad juurde ainult eriloaga töötajad; ning

⁶⁶ Komisjoni 2005. aasta ettepanek andmete säilitamise direktiivi kohta hõlmas 1aastast säilitusaega telefoniside andmetele ja kuuekuulist säilitusaega Internetiga seotud andmetele.

- (d) säilitamisperioodi lõpus tuleb hävitada kõik andmed, v.a andmed, mida on kasutatud ja mis on alles hoitud [direktiivis sätestatud eesmärgil].

Kooskõlas andmekaitse direktiivi ja eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiiviga on operaatoritel keelatud töödelda direktiivi alusel säilitatud andmeid muul eesmärgil, tingimusel et muidu ei oleks andmeid säilitatud⁶⁷. Liikmesriigid peavad määrama ametiasutuse, mis teostab täiesti sõltumatult kõnealuste põhimõtete kohaldamise järelevalvet. Tegemist võib olla sama asutusega, millele on viidatud andmekaitse direktiivis⁶⁸.

Viisteist liikmesriiki on asjaomastesse õigusaktidesse üle võtnud kõik kõnealused põhimõtted. Neli liikmesriiki (Belgia, Eesti, Hispaania, Läti) on asjaomastesse õigusaktidesse üle võtnud kaks või kolm kõnealust põhimõtet, kuid ei ole selgesõnaliselt sätestanud andmete hävitamist pärast säilitusaja lõppu. Kaks liikmesriiki (Itaalia ja Soome) on sätestanud andmete hävitamise. Ei ole selge, milliseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid (nt tugev autentimine ja juurdepääsu registri detailne haldamine)⁶⁹ on kohaldatud. Kahekümne kahes liikmesriigis on olemas järelevalveasutus, kes vastutab nende põhimõtete kohaldamise järelevalve eest. Enamikul juhtudest on tegemist andmekaitseasutusega. Täpsemad andmed on esitatud tabelis 4.

Tabel 4: Andmekaitse ja andmete turvalisus ning järelevalveasutused		
<i>Liikmesriik</i>	<i>Andmekaitset ja andmete turvalisust käsitlevad sätted siseriiklikes õigusaktides</i>	<i>Järelevalveasutus</i>
Belgia	Operaatorid peavad tagama, et kolmandatel isikutel ei ole võimalik andmete edastamist pealt kuulata ega vaadata ning operaator peab täitma Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituudi sideteenuste turvalisust ja seaduslikku pealtkuulamist käsitlevaid standardeid ⁷⁰ . Tundub, et säilitusaja lõpul ei järgita andmete kohustusliku hävitamise põhimõtet.	Postiteenuste ja Telekommunikatsiooni Instituut.
Bulgaaria	Ülevõttev õigusakt hõlmab nelja põhimõtte rakendamise nõuet ⁷¹ .	Isikuandmete kaitse komisjon jälgib andmete töötlemist ja säilitamist, et tagada kohustuste täitmine; parlamendikomisjon jälgib lubade andmise ja juurdepääsu võimaldamise menetlust.
Tšehhi ⁷²	Ei ole üle võetud.	

⁶⁷ Direktiivi 95/46/EÜ artikli 13 lõige 1.

⁶⁸ Direktiivi 95/46/EÜ artikkel 28.

⁶⁹ Tugev autentimine hõlmab selliseid kahekordse autentimise mehhanisme nagu salasõna ja biomeetrilised andmed või salasõna ja kood, et tagada andmeside töötlemise eest vastutava isiku füüsiline kohalolek. Juurdepääsuregistri detailne haldamine hõlmab juurdepääsu- ja töötlemistoimingute üksikasjalikku kontrolli, mis toimub registreerimisandmete (kasutaja tuvastamine, juurdepääsu aeg ja kasutatud failid) säilitamist.

⁷⁰ 9. jaanuari 2003. aasta kuningliku dekreeedi artikkel 6.

⁷¹ Elektroonilise side 2010. aasta (muudetud) seaduse artikli 4 lõige 1.

⁷² Seaduse nr 127/2005 (mida on muudetud seadusega 247/2008) 87. jao lõige 3 ja 88. jagu; seaduse nr 336/2005 2. jagu; seaduse nr 485/2005 3. jao lõige 4; seaduse nr 101/2000 28. jao lõige 1.

Tabel 4: Andmekaitse ja andmete turvalisus ning järelevalveasutused		
Liikmesriik	Andmekaitset ja andmete turvalisust käsitlevad sätted siseriiklikes õigusaktides	Järelevalveasutus
Taani	Sättestatud on neli põhimõtet ⁷³ .	Riiklik IT- ja sideamet jälgib, et elektrooniliste sidevõrkude ja sideteenuste pakkujad täidaksid oma kohust tagada, et tehnilised vahendid ja süsteemid võimaldaksid politseil saada juurdepääsu telekommunikatsiooniliikluse andmetele.
Saksamaa	Ei ole üle võetud.	
Eesti	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad neljast põhimõttest kolme. Neljandat põhimõtet ei ole selgesõnaliselt sätestatud, kuid isikud, kelle eraelu puutumatust on jälitustegevusega rikutud, võivad kohtuotsuse alusel nõuda andmete hävitamist ⁷⁴ .	Vastutav ametiasutus on Tehnilise Järelevalve Amet.
Iirimaa ⁷⁵	Ülevõttev õigusakt hõlmab nelja põhimõtte rakendamise nõuet.	Määratud kohtunikul on volitused uurida, kas pädevad ametiasutused täidavad ülevõtva õigusakti sätteid, ning esitada selle kohta aruandeid.
Kreeka ⁷⁶	Ülevõttev õigusakt hõlmab nelja põhimõtte rakendamise nõuet; lisatingimusena peavad operaatorid ette valmistama ja kohaldama kava, millega tagatakse tingimuste täitmine määratud andmeturvalisuse juhi alluvuses.	Isikuandmete kaitse eest vastutav ametiasutus ja side puutumatuse eest vastutav ametiasutus.
Hispaania ⁷⁷	Andmete turvalisust käsitlevate sätetega hõlmatakse neljast põhimõttest kolm (säilitatud andmete kvaliteet ja turvalisus, volitatud isikute juurdepääs ning kaitse ebaseadusliku töötlemise vastu).	Vastutav asutus on andmekaitseamet.
Prantsusmaa ⁷⁸	Ülevõttev õigusakt hõlmab nelja põhimõtte rakendamise nõuet.	Kohustuste täitmist jälgib riiklik infotehnoloogia ja teabevabaduse komisjon.
Itaalia	Säilitatud andmete turvalisuse kohta selgesõnaliselt sätted puuduvad, kuigi eksisteerib üldine nõue, et andmeliiklusega seotud andmed ning asukohaandmete konsensusliku töötlemisega seotud andmed tuleb hävitada või anonüümseks muuta ⁷⁹ .	Operaatorite tegevuse vastavust direktiiviga jälgib andmekaitseasutus.
Küpros ⁸⁰	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Ülevõtva õigusakti kohaldamist jälgib isikuandmete kaitse volinik.

⁷³ Isikuandmete töötlemise seadus; 26. juuni 2008. aasta määrus nr 714 elektrooniliste sidevõrkude ja teenuste kohta.

⁷⁴ Elektroonilise side seaduse § 111 lõige 9; kriminaalmenetluse seadustiku § 122 lõige 2.

⁷⁵ 2009. aasta sideseaduse 4., 11. ja 12. jagu (andmete säilitamine).

⁷⁶ Seaduse nr 3917/2011 artikkel 6.

⁷⁷ Seaduse nr 25/2007 artikkel 8; üldise telekommunikatsiooniseaduse artikli 38 lõige 3. Seaduses (artikkel 9) osutatakse isikuandmete kaitset käsitlevas seaduses nr 15/1999 (artikkel 22 ja 23) kirjeldatud andmetele juurdepääsu käsitlevale erandile ning tühistamisõigusele.

⁷⁸ Artikkel D.98-5, CPCE; artikkel L-34-1(V), CPCE; seaduse nr 78-17 artikkel 34; artikkel 34-1, CPCE; 6. jaanuari 1978. aasta seaduse nr 78-17 artikkel 11.

⁷⁹ Andmekaitse seadustiku artiklid 123 ja 126.

⁸⁰ Seaduse nr 183(I)/2007 artiklid 14 ja 15.

Tabel 4: Andmekaitse ja andmete turvalisus ning järelevalveasutused		
Liikmesriik	Andmekaitset ja andmete turvalisust käsitlevad sätted siseriiklikes õigusaktides	Järelevalveasutus
Läti ⁸¹	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad neljast põhimõttest kahte: konfidentsiaalsus ja seaduslik juurdepääs säilitatud andmetele ning andmete hävitamine säilitusaja lõppedes.	Isikuandmete kaitset elektroonilise side sektoris jälgib riiklik andmeinspeksioon. See ei hõlma siiski säilitatud andmetele juurdepääsu ja nende töötlemist.
Leedu ⁸²	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Ülevõtva õigusakti rakendamist jälgib riigi andmekaitse inspeksioon. Inspeksioon vastutab ka Euroopa Komisjonile statistika edastamise eest.
Luksemburg ⁸³	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Andmekaitseasutus
Ungari ⁸⁴	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Parlamendi andmekaitse ja teabevabaduse volinik.
Malta ⁸⁵	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Andmekaitsevolinik
Madalmaad ⁸⁶	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Internetile juurdepääsu ja telekommunikatsiooniteenuste pakkuja kohustusi jälgib raadiosideamet; isikuandmete töötlemist jälgib andmekaitseamet; kahe ametiasutuse koostöö on kinnitatud protokollis.
Austria	Ei ole üle võetud.	
Poola	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet ⁸⁷ .	Andmekaitseasutus.
Portugal	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet ⁸⁸ .	Portugali andmekaitseasutus.
Rumeenia	Ei ole üle võetud.	
Sloveenia ⁸⁹	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Teabevolinik.
Slovakkia ⁹⁰	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet.	Isikuandmete kaitsega seotud kohustuste täitmist jälgib elektroonilise side valdkonna reguleeriv asutus ja hinna kujundamisega tegelev asutus.
Soome	Ülevõttas õigusaktis sätestatakse selgesõnaliselt vaid nõue pärast säilitusaja lõppu andmed kustutada ⁹¹ .	Andmete säilitamist käsitlevate määruste täitmist operaatorite poolt jälgib Soome sideamet. Isikuandmete töötlemise üldist seaduslikkust jälgib andmekaitse ombudsman.
Rootsi	Ei ole üle võetud.	

⁸¹ Elektroonilise side seaduse artikli 4 lõige 4 ning artikli 71 lõiked 6–8.

⁸² 14. novembril 2009 muudetud elektroonilise side seaduse artikli 12 lõige 5 ning artikli 66 lõiked 8–9.

⁸³ 24. juuli 2010. aasta seaduse artikli 1 lõige 5.

⁸⁴ Seaduse C/2003 artikkel 157 (seadust on muudetud seadusega nr CLXXIV/2007); dekreedid 226/2003 artikkel 2 ning andmekaitse seadus nr LXIII/1992.

⁸⁵ Õigusliku teatise nr 198/2008 artiklid 24 ja 25; andmekaitse seaduse artikli 40 punkt b (440. peatükk).

⁸⁶ Telekommunikatsiooniseaduse artikli 13 lõige 5; koostööprotokolli täielik pealkiri on järgmine: *Samenwerkingsovereenkomst tussen Agentschap Telecom en het College bescherming persoonsgegevens met het oog op de wijzigingen in de Telecommunicatiewet naar aanleiding van de Wet bewaarplicht telecommunicatiegegevens*.

⁸⁷ Telekommunikatsiooniseaduse artiklid 180a ja 180e.

⁸⁸ Seaduse nr 32/2008 artikli 7 lõiked 1 ja 5 ning artikkel 11; isikuandmete kaitse seaduse artiklid 53 ja 54.

⁸⁹ Elektroonilise side seaduse artikli 107a lõige 6 ja artikkel 107c.

⁹⁰ Elektroonilise side seaduse artikkel 59a; isikuandmete kaitse seaduse nr 428/2002 artikkel S33.

⁹¹ Elektroonilise side seaduse artikli 16 lõige 3.

Tabel 4: Andmekaitse ja andmete turvalisus ning järelevalveasutused		
Liikmesriik	Andmekaitset ja andmete turvalisust käsitlevad sätted siseriiklikes õigusaktides	Järelevalveasutus
Ühendkuningriik	Ülevõtva õigusakti sätted hõlmavad kõiki nelja põhimõtet ⁹² .	Sideandmete (ja muude isikuandmete) säilitamist ja/või töötlemist ning andmekaitse asjakohast kontrollimist jälgib teabevolinik. Uurimisametnike volitusi käsitleva seaduse kohast sideandmete hankimist ametiasutuste poolt jälgib pealtkuulamise ja –vaatamise küsimustega tegelev volinik (pensionile jäänud kõrgem kohtunik või kohusetäitja). Ülevõtva õigusakti (RIPA) alusel hangitud andmete väärkasutust käsitlevaid kaebusi uurib uurimisvolitustega kohus.

Artikli 7 ülevõtmine ei ole olnud järjepidev. Säilitatud andmed on tõenäoliselt äärmiselt isikliku ja tundliku iseloomuga ning säilitamis-, kogumis- ja kasutamise protsessi käigus tuleb kohaldada väga kõrgel tasemel andmekaitse- ja andmete turvalisust käsitlevaid standardeid ning seda tuleb teha järjepidevalt ja nähtavalt, et eraelu puutumatuse rikkumine oleks viidud miinimumini ning et säiliks kodanike usaldus. Komisjon kaalub andmete turvalisuse ja andmekaitse standardite tugevdamise võimalusi, sealhulgas selliseid lahendusi, kus eraelu puutumatuse on rakendustesse juba sisse projekteeritud, tagamaks nimetatud standardite järgimise salvestamisel ja edastamisel. Komisjon peab seejuures meeles artikli 29 alusel loodud andmekaitse töörühma teises ühiseid täitemeeteid käsitlevas aruandes esitatud soovitusi minimaalsete tehniliste ja korralduslike turvameetmete kohta⁹³.

4.7. Statistika (artikkel 10)

Liikmesriigid peavad esitama komisjonile igal aastal andmete säilitamise kohta järgmise statistika, mis hõlmab:

- juhtumeid, mil teave edastati asjakohastele ametiasutustele vastavalt kohaldatavale siseriiklikule õigusaktile;
- aega, mis jääb andmete säilitamise kuupäeva ja selle kuupäeva vahele, mil pädev ametiasutus andmete edastamist taotles (st andmete vanus); ning
- juhtumeid, mille puhul ei olnud võimalik taotlusi täita.

Kõnealusest sättest tulenevalt statistikat taotledes palus komisjon liikmesriikidel esitada üksikasju andmetaotluste üksikjuhtumite kohta. Esitatud statistika erines nii ulatuse kui ka üksikasjade poolest: mõned liikmesriigid tegid oma vastustes vahet eri sideliikide vahel, mõned liikmesriigid märkisid andmete vanuse taotluse esitamise hetkel, mõned liikmesriigid aga esitasid ainult statistika terve aasta kohta ilma üksikasjaliku jaotuseta. Üheksateist liikmesriiki⁹⁴ esitas statistika andmetaotluste arvu kohta 2008. ja/või 2009. aastal; andmed hõlmasid ka Iirimaa, Kreeka ja Austriat, kust taotletakse andmeid vaatamata sellele, et puuduvad ülevõtvad õigusaktid, ning Tšehhi ja Saksamaad, kus andmete säilitamise seadus

⁹² Andmete säilitamise määruse artikkel 6.

⁹³ Artikli 29 alusel loodud andmekaitse töörühma arvamus nr 3/2006 (WP 119); auranne nr 01/2010.

⁹⁴ Tšehhi, Taani, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Küpros, Läti, Leedu, Malta, Madalamaad, Austria, Poola, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Ühendkuningriik.

tühistati. Seitse direktiivi ülevõtnud liikmesriiki ei esitanud statistikat, kuid Belgia esitas hinnangu ühes aastas telefonisideandmete kohta esitatud taotluste arvu kohta (300 000).

Usaldusväärsete kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete andmete olemasolu on turvameetmete (sealhulgas andmete säilitamine) vajalikkuse ja väärtuse tõestamisel väga olulise tähtsusega. Sama tulemuseni jõuti kuritegevuse ja kriminaalõiguse analüüsi käsitlevas 2006. aasta tegevuskavas,⁹⁵ mis hõlmas eesmärki töötada välja korrapärased andmekogumismeetodid, mis oleksid kooskõlas direktiiviga ning sisaldaksid Eurostati andmebaasi statistikat (tingimusel, et need vastavad kvaliteedistandarditele). Selle eesmärgi täitmine ei ole olnud võimalik, kuna enamik liikmesriike võttis direktiivi üle alles viimase kahe aasta jooksul ning tõlgendas selleks statistikat erinevalt. Andmete säilitamise raamistiku läbivaatamist käsitlevas tulevases ettepanekus ning statistikat käsitleva tegevuskava läbivaatamise käigus soovib komisjon välja töötada kasutatavad näitajad ja aruandlusmenetlused, mis võimaldavad komisjonil andmete säilitamise kohta läbipaistvalt ning arusaadavalt aru anda ning mis ei aseta õiguskaitseasutustele tarbetut koormat.

4.8. Ülevõtmine EMP riikides

Andmete säilitamist käsitlev seadus on olemas Islandil, Liechtensteinis ja Norras⁹⁶.

4.9. Konstitutsioonikohtute otsused ülevõtvate õigusaktide kohta

Rumeenia, Saksamaa ja Tšehhi konstitutsioonikohus tühistasid vastavalt 2009. aasta oktoobris, 2010. aasta märtsis ja 2011. aasta märtsis õigusaktid, millega võeti direktiiv üle siseriiklikku õigusesse, kuna ülevõtvad õigusaktid olid põhiseadusega vastuolus. Rumeenia kohus⁹⁷ nõustus, et põhiõigustesse võib sekkuda, kui täidetakse teatavaid eeskirju ning kui kaitseks riigi meelevaldse tegevuse vastu on kehtestatud pädevad ja piisavad kaitsemeetmed. Kohus pidas ülevõtvat õigusakti siiski Euroopa Inimõiguste Kohtu⁹⁸ pretsedendiõiguse alusel selle ulatuse ja eesmärgi poolest liiga mitmetähenduslikuks ning pidas selles sätestatud kaitsemeetmeid ebapiisavateks. Samuti seadis kohus kahtluse alla, kas „pidev õiguslik kohustus” säilitada andmeid 6 kuud, on kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 8 sätestatud õigusega eraelu puutumatusele ning sõnavabadusele.

Saksamaa konstitutsioonikohus⁹⁹ leidis ka, et andmete säilitamine tekitab varjatud jälgimise tunde, mis võib kahjustada põhiõiguste vaba kasutamist. Kohus väitis selgelt, et andmete säilitamine rangelt piiritletud eesmärkidel ning piisavalt kõrgel andmekaitse tasemel ei pruugi tingimata Saksamaa põhiseadusega vastuolus olla. Kohus rõhutas siiski, et andmete säilitamine piirab oluliselt õigust eraelu puutumatusele ning seetõttu peaks andmete säilitamine olema lubatud ainult rangelt piiritletud asjaoludel ning kuuekuune säilitusaeg on maksimaalne ülempiir („*an der Obergrenze*”), mida andmete säilitamise suhtes lubada (lõige 215). Andmeid tuleks taotleda juhul, kui on juba olemas raske kuriteo kahtlus või on olemas

⁹⁵ Komisjoni teatis (2006) 437 „Igakülgse ja ühtse ELi kuritegevuse ja kriminaalasjades õigusemõistmise näitajate hindamise strateegia väljatöötamine: ELi tegevuskava 2006–2010”.

⁹⁶ Islandil võeti direktiiv siseriiklikusse õigusesse üle telekommunikatsiooniseadusega nr 81/2003 (mida muudeti 2005. aasta aprillis) ning Liechtensteinis 2006. aasta telekommunikatsiooniseadusega. Norras kiideti ülevõttev õigusakt heaks 5. aprillis 2011 ning see ootab kuninglikku heakskiitu.

⁹⁷ Rumeenia konstitutsioonikohtu 8. oktoobri 2009. aasta otsus nr 1258.

⁹⁸ Euroopa Inimõiguste Kohus, Rotaru vs. Rumeenia 2000, Sunday Times vs. Ühendkuningriik 1979 ning prints Hans-Adam von Liechtenstein vs. Rumeenia 2001.

⁹⁹ Bundesverfassungsgericht, 1 BvR 256/08, lõiked 1 – 345.

tõendeid avalikule korrale ohtliku olukorra kohta ning andmete kogumine tuleks keelata teatavate sideliikide puhul (nt need, mis on seotud emotsionaalsete või sotsiaalsete vajadustega), mis põhinevad konfidentsiaalsusel. Andmed tuleks kodeerida ning nende kasutamise üle tuleks teostada järelevalvet läbipaistval viisil.

Tšehhi konstitutsioonikohus¹⁰⁰ tühistas ülevõtvad õigusaktid, väites, et põhiõigustesse sekkuva meetmena ei olnud ülevõttev õigusakt oma sõnastuses piisavalt täpne ega selgesti mõistetav. Kohus pidas õigusakti eesmärgi piiramist liiga kitsaks võrreldes andmete säilitamise kohustuse ulatuse ja reguleerimisalaga. Kohus tõdes ka, et nende ametiasutuste määratlus, kellel on õigus säilitatud andmetele juurde pääseda ja neid kasutada, samuti andmetele juurdepääsu ja kasutamise suhtes kohaldatavate menetluste määratlus ei olnud ülevõtvas õigusaktis andmete terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks piisav. Kodanikel puudusid seetõttu ametiasutuste võimaliku võimu kuritarvitamise suhtes piisavad tagatised ja kaitsemeetmed. Kohus ei kritiseerinud direktiivi ennast ning märkis, et direktiiviga anti Tšehhile piisavalt ruumi see põhiseadusega kooskõlas üle võtta. Seevastu väljendas kohus *obiter dictum*'i korras kahtlust andmeliiklusandmete säilitamise vajalikkuse, tõhususe ja asjakohasuse suhtes, kuna kurjategijad on leiutanud uusi kuriteoliike nagu näiteks anonüümsete SIM-kaartide kasutamine.

Kõnealuses kolmes liikmesriigis arutletakse selle üle, kuidas direktiiv uuesti üle võtta. Andmete säilitamist hõlmavad kohtuasjad on jõudnud konstitutsioonikohtusse ka Bulgaarias (selle tulemusena vaadati ülevõttev õigusakt uuesti läbi), Küprosel, kus ülevõtva õigusakti alusel väljastatud kohtumäärused kuulutati põhiseadusvastaseks ning Ungaris, kus on praegu arutlusel juhtum, mis käsitleb andmete töötlemise eesmärgi väljajätmist ülevõtvas õigusaktist¹⁰¹.

Komisjon kavatses uurida siseriiklikus kohtupraktikas esile kerkinud küsimusi tulevases andmete säilitamise raamistiku läbivaatamise ettepanekus.

4.10. Direktiivi jõustamise jätkamine

Komisjon loodab, et liikmesriigid, kes ei ole direktiivi veel täielikult üle võtnud või kes ei ole veel vastu võtnud õigusakte, millega asendatakse kohtute tühistatud ülevõtvad õigusaktid, teevad seda võimalikult kiiresti. Vastasel juhul jätab komisjon endale õiguse kasutada talle ELi aluslepingutega antud õigusi. Euroopa Liidu kohus leidis, et kaks liikmesriiki, kes ei ole direktiivi üle võtnud (Austria ja Rootsi), on jätnud täitmata ELi õiguse alusel võetud kohustused¹⁰². 2011. aasta aprillis otsustas komisjon Rootsi teist korda kohtusse kaevata, kuna Rootsi ei olnud täitnud kohtuasjas C-185/09 tehtud otsust. Kõnealuse otsuse kohaselt määrati Rootsile Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 260 alusel trahv, kuna Rootsi parlament otsustas ülevõtva õigusakti vastuvõtmise 12 kuu võrra edasi lükata. Komisjon jätkab tähelepanelikult Austria olukorra jälgimist. Austria on esitanud ajakava ülevõtva õigusakti peatse vastuvõtmise kohta.

¹⁰⁰ Tšehhi konstitutsioonikohtu 22. märtsi otsus seaduse nr 127/2005 ning dekreedide nr 485/2005 kohta; vt eelkõige lõiked 45–48, 50–51 ja 56.

¹⁰¹ Bulgaaria kõrgema halduskohtu otsus nr 13627, 11.12.2008; Küprose ülemkohtu apellatsioonikaebused nr 65/2009, nr 78/2009, nr 82/2009 ja nr 15/2010–22/2010, 1.2.2011; Ungari kodanikuvabaduste liidu esitatud kaebus Ungari konstitutsioonikohtule, 2.6.2008.

¹⁰² Kohtuasjad C-189/09 ja C-185/09.

5. SÄILITATUD ANDMETE ROLL KRIMINAALASJADES ÕIGUSEMÕISTMISEL JA ÕIGUSKAITSES

Käesolevas jaos võetakse kokku liikmesriikide poolt hindamise käigus esitatud vastustes kirjeldatud säilitatud andmete funktsioonid.

5.1. Siseriiklike pädevate asutuste poolt kasutatud andmete maht

Telekommunikatsiooni- ja andmeliiklusandmetele juurdepääsu taotluste maht kasvab. Statistika, mille 19 liikmesriiki esitas 2008. ja/või 2009. aasta kohta, viitab sellele, et kogu ELis esitati mõlemal aastal üle 2 miljoni andmetaotluse, kusjuures liikmesriigiti oli erinevus märkimisväärne: 100 taotlusest (Küpros) kuni üle miljoni taotluseni (Poola). Vastavalt 12 liikmesriigi poolt 2008. või 2009. aasta kohta esitatud teabele andmeliikide kohta taotleti kõige sagedamini juurdepääsu mobiilsideandmetele (vt tabelid 5, 8 ja 12). Statistikast ei selgu, millisel eesmärgil täpselt iga taotlus esitati. Tšehhi, Läti ja Poola märgivad, et mobiilsideandmete saamiseks pidid pädevad asutused esitama sama taotluse igale suuremale mobiiltelefonioperaatorile ning seetõttu oli tegelik taotluste arv tunduvalt väiksem kui näitab statistika.

Kõnealustele erinevustele ei ole ammendavat seletust, kuid oma osa mängivad kindlasti rahvaarv, kuritegevuse arengusuundumused, eesmärgi piiramised, juurdepääsutingimused ning andmete omandamise maksumus.

5.2. Ametiasutustele edastatud andmete vanus

Üheksa liikmesriigi¹⁰³ esitatud 2008. aasta statistika alusel (vt kokkuvõtet tabelis nr 5 ja üksikasjalikumalt teavet lisas) olid (esialgse) juurdepääsutaotluse esitamise ajal ligikaudu 90 % pädevate asutuste käsutusse kõnealusel aastal antud andmetest kuni kuus kuud vanad ning ligikaudu 70 % kuni kolm kuud vanad

Tabel 5: Ametiasutustele esitatud säilitatud andmete vanuse ülevaade nendes üheksas liikmesriigis, kes esitasid 2008. aasta andmed andmeliigi kaupa				
<i>Vanus</i>	<i>Tavatelefoniside</i>	<i>Mobiiltelefoniside</i>	<i>Interneti-sideandmed</i>	<i>Kokku</i>
Alla 3 kuu vanused	61%	70%	56%	67%
3–6 kuu vanused	28%	18%	19%	19%
6–12 kuu vanused	8%	11%	18%	12%
Vanemad kui üks aasta	3%	1%	7%	2%

Enamiku liikmesriikide sõnul kasutatakse üle kolme või ka üle kuue kuu vanuseid säilitatud andmeid harvem, ehkki sellised andmed võivad olla olulisemad. Nende kasutamine jaguneb tavaliselt kolme kategooriasse. Esiteks, Internetiga seotud andmeid taotletakse tavaliselt hiljem kui teisi kriminaaluurimise käigus kasutatavaid tõendiliike. Telefoni- ja mobiiltelefoniside andmete analüüs annab sageli paljutõotavaid vihjeid, mille tulemuseks on

¹⁰³ Tšehhi, Taani, Eesti, Iirimaa, Hispaania, Küpros, Läti, Malta, Ühendkuningriik.

vanemaid andmeid käsitlevate taotluste suurenemine. Näiteks kui uurimise käigus saadakse telefoni- või mobiiltelefoniside andmete alusel teada isiku nimi, võib uurijatel tekkida soov tuvastada kõnealuse isiku poolt kasutatud Interneti-protokolli aadress (edaspidi „IP-aadress”) ning välja selgitada, kellega ta on asjaomase ajavahemiku jooksul kõnealuse IP-aadressi vahendusel ühenduses olnud. Sellise stsenaariumi puhul on tõenäoline, et uurijad taotleavad andmeid, mis võimaldavad seirata ka sidet teiste IP-aadressidega ning tuvastada neid IP-aadresse kasutanud isikud.

Teiseks toetutakse vanematele säilitatud andmetele eriti rasket kuritegude, sarikuritegude, organiseeritud kuritegevuse ning terroriaktide uurimisel. See peegeldab asjaolu, et kõnealuste kuritegude kavandamine ning kuritegelike käitumismallide ja kaasosaliste vaheliste suhete väljaselgitamine ning kuritegelike kavatsuste paljastamine võtab palju aega. Keerukate finantskuritegudega seotud tehingud avastatakse sageli alles mitme kuu möödudes. Kolmandaks on liikmesriigid taotlenud ka mõnes teises liikmesriigis säilitatud andmeliiklusandmeid, mida on võimalik avaldada ainult kohtu loa alusel vastusena õigusabitaotlusele, mille on esitanud taotleva liikmesriigi kohtunik. Selline vastastikune õigusabi võib olla väga aeganõudev ning see seletab, miks osa taotletud andmetest oli vanem kui 6 kuud.

5.3. Säilitatud andmete piiriülene taotlemine

Kriminaaluurimine ja kriminaalasjade kohtus menetlemine võib hõlmata tõendeid või tunnistajaid või sündmusi, mis leidsid aset mitmes liikmesriigis. Liikmesriikide esitatud statistika kohaselt moodustasid mõnes teises liikmesriigis säilitatud andmete edastamist käsitletud taotlused taotluste üldarvust vähem kui 1 %. Õiguskaitseasutused märkisid, et nad eelistavad taotleda andmeid kohalikelt operaatoritelt, kelle valduses võib olla asjaomaseid andmeid, ning mitte alata vastastikuse õigusabi menetlust, mis võib olla aeganõudev ning mille puhul ei ole kindel, et juurdepääs andmetele tagatakse. Raamotsust 2006/960/JHA liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise kohta,¹⁰⁴ milles kehtestatakse mõne teise liikmesriigi esitatud taotlusele vastamise tähtsajad, ei ole võimalik kohaldada, kuna säilitatud andmeid peetakse sunnivahendite abil saadud teabeks, mis jääb väljapoole kõnealuse õigusakti reguleerimisala. Ükski liikmesriik ega õiguskaitseasutus ei ole siiski nõudnud sellise piiriülese andmevahetuse suuremat lihtsustamist.

5.4. Säilitatud andmete väärtus kriminaaluurimise ja kriminaalasjade kohtus menetlemise seisukohast

Kuigi andmetaotluste absoluutarv ei peegelda tingimata andmete väärtust erinevate kriminaaluurimiste jaoks, on liikmesriigid siiski üldiselt teatanud, et andmete säilitamine on vajalik ning teatavatel juhtudel isegi hädavajalik¹⁰⁵ kuritegevuse ennetamiseks ja kuritegevuse vastaseks võitluseks, sealhulgas ohvrite kaitseks ning kriminaalmenetlustes süütute õigeksmõistmiseks. Süüdimõistmise edukus sõltub süü ülestunnistamisest, tunnistajate

¹⁰⁴ Nõukogu raamotsus 2006/960/JSK, 18. detsember 2006, Euroopa Liidu liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelise teabe ja jälitusteabe vahetamise lihtsustamise kohta, ELT L 386, 29.12.2006, lk 89–100 ja ELT L 200, 1.8.2007, lk 637–648.

¹⁰⁵ Tšehhi pidas andmete säilitamist paljude juhtumite puhul mõõdapäasmatuks, Ungari arvates on andmete säilitamine [õiguskaitseasutuste] igapäevases töös hädavajalik. Sloveenia meelest takistaks andmete säilitamise võimaluse puudumine õiguskaitseasutuste tööd. Ühendkuningriigi politseiamet pidas andmeliiklusandmete olemasolu terrorismiohu ja raskete kuritegude uurimisel hädavajalikuks.

ütlustest või asitõenditest. Säilitatud andmeliiklusandmed on väidetavalt osutunud vajalikuks tunnistajatega kontakteerumisel juhtumite puhul, mis muidu oleks jäänud avastamata, ning tõendite esitamisel või vihjete andmisel kuriteo kaasosaliste tuvastamisel. Mõned liikmesriigid¹⁰⁶ on väitnud, et säilitatud andmete kasutamine on aidanud kaasa kuriteos kahtlustatavate isikute suhtes süüdistustest loobumisele, ilma et oleks pidanud kasutama jälitustegevust (näiteks pealtkuulamine ja -vaatamine või läbiotsimine), mida võib pidada palju agressiivsemaks meetodiks.

ELis puudub „raske kuriteo” määratlus, samuti puudub ELis statistika raskete kuritegude toimepanemise kohta või raskeid kuritegusid käsitlevate uurimiste või kohtumenetluste kohta, kuigi andmeid kuritegude ja kohtuasjade kohta avaldatakse regulaarselt. 2008. ja/või 2009. aasta kohta esitas andmeid 19 liikmesriiki, kellelt saadud teabe põhjal ulatus säilitatud andmete taotluste koguarv ligikaudu 2,6 miljonini. Võrreldes seda arvu kõnealuse 19 liikmesriigi kohta olemasoleva värskeima kuritegevuse ja kriminaalõiguse statistikaga, mis käsitleb kõiki teatatud kuritegusid, mitte ainult raskeid kuritegusid, selgub, et aastas esitati veidi üle kahe taotluse politseiametniku kohta või 11 taotlust iga 100 ELis registreeritud kuriteo kohta¹⁰⁷.

Esitatud statistika ja iseloomustavate näidete alusel, mis seovad varasemate säilitatud sideandmete kasutamise mitmete süüdimõistvate otsuste, õigeksmõistvate otsuste, pooleli jäänud kohtuasjade ja ennetatud kuritegudega, võib teha mitu järeldust säilitatud andmete rolli ja väärtuse kohta kriminaaluurimise jaoks.

Tõendite kogumine

Säilitatud andmed võimaldavad koguda tõendeid, mis aitavad kuriteo uuesti konstrueerida. Neid kasutatakse kahtlusalluste vahelise tegevuse või nendevaheliste seoste tuvastamiseks või muu tõendusmaterjali kinnitamiseks. Nii õiguskaitseasutused kui ka süüdistatavad on kahtlusalluste kuriteopaigas mitteviihimise tõendamiseks või alibite kontrollimiseks kasutanud eelkõige asukohaandmeid. Selliste tõenditega saab seetõttu isikuid kriminaaluurimise alt vabastada ning kõrvaldada veelgi põhjalikuma uurimise vajaduse, samuti on võimalik neid andmeid kasutada tõendina kohtus õigeksmõistmisel. Belgia tõi näiteks Antwerpeni kriminaalkohtu töötaja röövimise 2008. aastal, mille korraldajad mõisteti süüdi tänu asukohaandmetele. Kõnealuste andmete alusel oli võimalik tuvastada kurjategijate tegevus kolmes eri linnas ning asukohaandmetel oli vandekohtunike veenmisel otsustav roll. Teise juhtumi puhul, mis käsitles mootorrattajõukudega seostatud mõrva 2007. aastal, tõestasid kurjategijate mobiiltelefoni asukohaandmed, et nad viibisid mõrva hetkel samas piirkonnas, ning tänu neile andmetele saadi süüdistatavatelt osaline ülestunnistus¹⁰⁸. Belgia, Iirimaa ja Ühendkuningriigi sõnul võib Interneti kaudu toimuvat sidet hõlmavaid teatavaid kuritegusid uurida *ainult* säilitatud andmete abil: näiteks jututoas tehtud vägivaldsetest ähvardustest ei jää sageli muid jälgi kui küberruumis leiduvad andmeliiklusandmed. Sama kehtib telefoni teel toime pandud kuritegude suhtes. Ungari ja Poola tõid näiteks vanurite suhtes 2009. aasta

¹⁰⁶ Saksamaa, Poola, Sloveenia, Ühendkuningriik.

¹⁰⁷ 2007. aastal oli EL27s kokku 1,7 miljonit politseiametnikku, kellest 1,2 miljonit töötas säilitatud andmete kohta statistika esitanud 19 liikmesriigis. 2007. aastal registreeris politsei ELis 29,2 miljonit kuritegu, millest 24 miljonit registreeriti statistika esitanud 19 liikmesriigis. (Allikas: Eurostat 2009.)

¹⁰⁸ National Policing Improvement Agency (Ühendkuningriik), *The Journal of Homicide and Major Incident Investigation*, Volume 5, Issue 1, Spring 2009, lk 39–51.

lõpus / 2010. aasta alguses telefoni teel toimepandud pettusjuhtumi, mille puhul kurjategijad teesklesid olevat perekonnaliikmed, kes soovisid saada laenu. Kurjategijad oli võimalik välja selgitada ainult säilitatud telefonisideandmete abil.

Kriminaaluurimise alustamine

On teatatud juhtumitest, mille korral kohtumeditiiniliste või pealtnägijate esitatud tõendite puudumise tõttu on kriminaaluurimise algatamine olnud võimalik ainult tänu säilitatud andmete uurimisele. Saksamaa tõi näiteks politseiametniku mõrva, mille järel kurjategija põgenes ohvri autoga, jättes auto hiljem maha. Oli võimalik tuvastada, et kurjategija kasutas teise transpordivahendi hankimiseks telefoni. Mõrvari tuvastamiseks puudusid kohtumeditiinilised või pealtnägijate esitatud tõendid ning ametiasutused pidid uurimise toimetamiseks lootma andmeliiklusandmete kättesaadavusele. Internetiga seotud laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite puhul on säilitatud andmed osutunud hädavajalikuks uurimisvahendiks. Lisaks muudele uurimistehnikatele võimaldab andmete säilitamine tuvastada laste kuritarvitamist käsitleva sisuga veebisaitide¹⁰⁹ külastajaid ning toetada lapsohvrite tuvastamist ning päästmist. Tšehhi teatas, et ilma juurdepääsuta Internetiga seotud säilitatud andmetele oleks olnud võimatu alustada operatsiooniga Vilma seotud uurimist, mis oli suunatud lapsedorno kasutajate ja levitajate võrgustiku paljastamisele. ELi tasandil Europoli toetusel teostatud laste kuritarvitamise vastane operatsioon *Rescue* ei olnud eriti edukas, kuna mitmes liikmesriigis olid andmete säilitamist käsitlevad õigusaktid üle võtmata. See takistas laiaulatusliku pedofiilide võrgustiku liikmete uurimist kuni ühe aasta vanuste IP-aadresside abil.

Küberkuritegude uurimisel on IP-aadress sageli esimeseks juhtlõngaks. Õiguskaitseasutused võivad enne kriminaaluurimise algatamise otsuse tegemist andmeliiklusandmete kogumise abil tuvastada IP-aadressi kasutava abonendi. See võimaldab politseil ka küberrünnakute võimalikke ohvreid eelnevalt hoiatada: kui politseil õnnestub enda valdusse saada Botneti operaatorite kasutuses olev juhtserver, näevad nad ainult selle serveriga seotud IP-aadresse; kuid säilitatud andmetele juurdepääsu omades võib politsei tuvastada ja hoiatada võimalikke ohvreid, kellele need IP-aadressid kuuluvad.

Säilitatud andmed on kriminaaluurimise lahutamatu osa

Ehkki enamiku liikmesriikide õiguskaitseasutused ja kohtud ei säilita statistikat selle kohta, millised tõendiliigid olid süüdimõistvate või õigeksmõistvate otsuste tegemisel kõige olulisemad, on säilitatud andmed ELis kriminaaluurimise ja kriminaalasjade kohtus menetlemise lahutamatu osa. Mõned liikmesriigid teatasid, et alati ei ole võimalik eristada säilitatud andmete mõju kriminaaluurimise ja kriminaalasjade kohtus menetlemise edukusele, kuna kohtud kasutavad kõiki esitatud tõendeid ning peavad harva mõnda konkreetset tõendit otsustavaks¹¹⁰. Madalmaad teatasid, et ajavahemikus 2010. aasta jaanuarist juulini olid varasemad andmeliiklusandmed otsustavaks teguriks 24 kohtuotsuse puhul. Soome teatas, et 3405 taotlusest 56 % puhul peeti säilitatud andmeid kriminaalasjade uurimisel ja/või kohtus

¹⁰⁹ Programmi *Safer Internet* raames toetatava projekti *Measurement and analysis of p2p activity against paedophile content* abil saadi täpseid andmeid pedofiilide tegevuse kohta eDonkey failivahetussüsteemis. Andmete abil tuvastati 178 000 kasutajat (kokku 89 miljonist vaadeldud kasutajast), kes otsisid lapspornot sisaldavaid materjale.

¹¹⁰ Belgia, Tšehhi, Leedu.

menetlemisel kas „oluliseks” või „hädavajalikuks”. Ühendkuningriik esitas andmed, millega sooviti kvantifitseerida andmete säilitamise mõju kriminaalasjades õigusemõistmise suhtes; nende andmete kohaselt kasutas kolm õiguskaitseasutust säilitatud andmeid enamiku või koguni kõigi uurimiste puhul, mis lõppesid kriminaalasjades süüdistuse esitamise või süüdimõistmisega.

5.5. Tehnoloogiline areng ja ettemaksega SIM-kaartide kasutamine

Õiguskaitse peab pidama sammu kuritegude toimepanemisel või sellele kaasa aitamisel kasutatava tehnoloogia arenguga. Andmete säilitamine on üks kriminaaluurimise vahenditest, mida õiguskaitseasutused kasutavad mitmekesiste, ulatuslike ja kiirelt toimepandavate kaasaegsete kuritegude lahendamisel jõukohasel ja kulutõhusal viisil. Mitu üha levinumat sideliiki jäävad paraku väljapoole direktiivi reguleerimisala. Näiteks ülikoolide või suurt kontsernide virtuaalsed privaativõrgud (edaspidi „VPN”) võimaldavad paljudel kasutajatel Internetile juurdepääsu üheainsa värava kaudu, kasutades sama IP-aadressi. Praegu juurutatakse siiski juba uut tehnoloogiat, mis võimaldab anda üksikutele VPNi kasutajatele eraldi IP-aadress.

Ettemaksega teenuseid kasutavate mobiiltelefoni kasutajate osakaal on ELis liikmesriigiti erinev. Mõned liikmesriigid väidavad, et anonüümseid ettemaksega SIM-kaarte, eriti kui need on ostetud teisest liikmesriigist, võidakse kasutada kuritegelikul viisil, et vältida tuvastamist kriminaaluurimise käigus¹¹¹. Kuus liikmesriiki (Taani, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Slovakkia ja Bulgaaria) on heaks kiitnud meetmed, millega nõutakse ettemaksega SIM-kaartide registreerimist. Nimetatud liikmesriigid ning Poola, Küpros ja Leedu toetavad sellise ELi tasandi meetme kehtestamist, millega muudetakse kohustuslikuks ettemaksega teenuste kasutajate isiku registreerimine. Samalaadsete siseriiklike meetmete tõhususe kohta andmed puuduvad. Meetme võimalike miinustena on esile toodud näiteks identiteedivargusi või juhtumeid, mille korral SIM-kaardi ostis kolmas isik või mille korral kasutaja kasutab kolmandast riigist ostetud kaardiga rändlusteenust. Praegusel hetkel ei ole komisjon veendunud, et kõnealuses valdkonnas tuleks võtta ELi tasandi meetmeid.

6. ANDMETE SÄILITAMISE MÕJU OPERAATORITELE JA TARBIJATELE

6.1. Operaatorid ja tarbijad

Viis suuremat ettevõtjate ühendust märkisid ühisavalduses komisjonile, et direktiivi majanduslik mõju on olnud „väiksemate teenusepakkujate jaoks” „märkimisväärne” või „tohutu”, kuna direktiiviga jäetakse „rohkest manööverdamisruumi”¹¹². Kaheksa operaatorit esitasid direktiivi täitmisest tulenevate kapitali- ja tegevuskulude kohta väga erinevad hinnangud. Kõnealuseid teateid võivad tõendada nelja liikmesriigi esitatud andmed operaatorite kulude hüvitamise kohta (vt tabel 6).

Direktiivi enamikus liikmesriikides ülevõtmise eel tehtud uurimuse kohaselt on poole miljoni kliendiga Interneti-teenuste pakkuja andmete säilitamise süsteemi sisseseadmise kulud esimesel aastal ligikaudu 375 240 eurot ja igakuised tegevuskulud seejärel ligikaudu 9 870

¹¹¹ Nõukogu järelused elektrooniliste sidevahendite kuritegeliku kasutamise ja anonüümse kasutamise vastu võitlemise kohta.

¹¹² http://www.gsmeurope.org/documents/Joint_Industry_Statement_on_DRD.PDF

eurot¹¹³ ning andmete edastamise süsteemi sisseseadmise kulud on hinnanguliselt 131 190 eurot ja igakuised tegevuskulud 28 960 eurot. Saksamaa konstitutsioonikohtu 2. märtsi 2010. aasta otsuses leiti, et andmete säilitamise kohustus „ei ole asjaomaste teenusepakkujate jaoks liiga koormav [ega] ebaproportsionaalne võrreldes säilitamiskohustuse tulemusena ettevõtjatele tekkinud finantskoormusega”¹¹⁴. Andmete säilitamisega seotud kulud ühiku kohta on pöördvõrdeliselt seotud operaatori suuruse ja liikmesriigi poolt operaatoritega suhtlemiseks heakskiidetud ühtlustamise tasemega¹¹⁵.

Enamik operaatoreid teatas oma vastuses komisjoni küsimustikule, et ei olnud suutelised määrama direktiivi mõju konkurentsile, jaehindadele ega investeeringutele uutesse infrastruktuuridesse ja teenustesse.

Tõendid direktiivi kvantifitseeritava või märkimisväärse mõju kohta elektrooniliste sideteenuste tarbijahindadele puuduvad. Tarbijate esindajad 2009. aasta üldsusega konsulteerimisel ei osalenud. Saksamaal ühe kodanikuühiskonna organisatsiooni tehtud uurimuse kohaselt olid tarbijad valmis muutma oma kommunikatsiooniharjumusi ning teatavatel asjaoludel vältima elektrooniliste sideteenuste kasutamist. Siiski puuduvad tõendid selle kohta, et mõnes liikmesriigis või ELis üldiselt oleks aset leidnud kõnealuste harjumuste muutus¹¹⁶.

Komisjon kavatseb hinnata direktiivi edaspidi tehtavate muudatuste mõju ettevõtjatele ning tarbijatele muu hulgas Eurobaromeetri uurimuse abil, et teada saada üldsuse arvamust.

6.2. Kulude hüvitamine

Direktiiviga ei sätestata operaatoritele seoses andmete säilitamise nõude täitmisega tekkinud kulude hüvitamist. Kõnealuseid kulusid võib mõista kui:

- (a) tegevuskulusid, st kulusid või jooksvaid kulusid, mis on seotud ettevõtja, seadme, komponendi, seadme või rajatise tegevusega ning
- (b) *kapitalikulud*, st kulusid, mis loovad tulevast kasu või kulud, mis kaasnevad toote või süsteemi mittekasutatavate osade arendamise või pakkumisega ning mis võivad sisaldada tööjõukulusid ja rajatisega seotud kulusid, näiteks üür või kommunaalkulud.

Kõik liikmesriigid tagavad mingis vormis hüvitise maksmise, kui andmeid taotletakse seoses kriminaalmenetlusega. Kaks liikmesriiki teatasid, et hüvitavad nii tegevus- kui ka kapitalikulud. Kuus liikmesriiki hüvitavad ainult tegevuskulud. Muudest hüvitamiskavadest ei ole komisjoni teavitatud. Täpsemad andmed on esitatud tabelis 6.

Tabel 6: Kulude hüvitamine liikmesriikides			
Liikmesriik	Tegevuskulud	Kapitalikulud	Aastas hüvitatavad kulud

¹¹³ Wilfried Gansterer & Michael Ilger, *Data retention – The EU Directive 2006/24/EC from a Technological Perspective*, Wien: Verlag Medien und Recht, 2008.

¹¹⁴ Bundesverfassungsgericht, 1 BvR 256/08, 2. märts 2010, punkt 299.

¹¹⁵ <http://www.etsi.org/website/technologies/lawfulinterception.aspx>

¹¹⁶ Uurimuse teostas Forsa ning selle tellis AK Vorratsdatenspeicherung. http://www.vorratsdatenspeicherung.de/images/forsa_2008-06-03.pdf

			(miljonites eurodes)
Belgia	jah	ei	22 (2008)
Bulgaaria	ei	ei	-
Tšehhi	Ei ole üle võetud ¹¹⁷ .		
Taani	jah	ei	-
Saksamaa	Ei ole üle võetud		
Eesti	jah	ei	-
Iirimaa	ei	ei	-
Kreeka	ei	ei	-
Hispaania	ei	ei	-
Prantsusmaa	jah	ei	-
Itaalia	-	-	-
Küpros	ei	ei	-
Läti	ei	ei	-
Leedu	Jah, kui hüvitamist taotletakse ja see on põhjendatud.	ei	-
Luksemburg	ei	ei	-
Ungari	ei	ei	-
Malta	ei	ei	-
Madalmaad	jah	ei	-
Austria	Ei ole üle võetud		
Poola	ei	ei	-
Portugal	ei	ei	-
Rumeenia	Ei ole üle võetud		
Sloveenia	ei	ei	-
Slovakkia	ei	ei	-
Soome	jah	jah	1
Rootsi	Ei ole üle võetud		
Ühendkuningriik	jah	jah	55 (kolme aasta jooksul tekkinud kulud kokku)

Sellest võib järeldada, et direktiiv ei ole täielikult saavutanud oma eesmärgi luua operaatoritele ELis võrdsed tingimused. Komisjon kaalub siseturu toimimist takistavate tõkete minimeerimist, tagades, et operaatoritele hüvitatakse järjekindlalt andmete säilitamise kohustuse täitmisest tulenevad kulud. Eriti suurt tähelepanu tuleks pöörata väikestele ja keskmise suurusega operaatoritele.

7. ANDMETE SÄILITAMISE MÕJU PÕHIÕIGUSTELE

7.1. Põhiõigus eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele

Andmete säilitamine mõjutab õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele. Need õigused kuuluvad Euroopa Liidus põhiõiguste hulka¹¹⁸. Selliseid õigusi võib põhiõiguste harta

¹¹⁷ Enne ülevõtva õigusakti tühistamist hüvitas Tšehhi nii tegevus- kui ka kapitalikulud ning teatas 2009. aasta hüvituste kogusummaks 6,8 miljonit eurot.

artikli 52 lõike 1 kohaselt „piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste [...] olemust. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt võib piiranguid seada üksnes juhul, kui need on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi”. Praktikas tähendab see seda, et iga piirang peab olema¹¹⁹:

- (a) sõnastatud täpselt ja prognoositavalt;
- (b) vajalik üldist huvi pakkuvate eesmärgi saavutamiseks või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitsmiseks;
- (c) eesmärgi saavutamise seisukohast proportsionaalne ning
- (d) asjaomaste põhiõiguste olemust arvestav.

Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 8 lõikes 2 tunnistatakse, et riikliku ametiasutuse sekkumine üksikisikute õigusse eraelu puutumatusele võib osutuda vajalikuks riikliku julgeoleku, avaliku korra või kuriteo ärahoidmise huvides¹²⁰. Eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi artikli 15 lõikes 1 ja andmete säilitamise direktiivi põhjendustes korratakse samu põhimõtteid ning need on aluseks ELi lähenemisviisile andmete säilitamise suhtes.

Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõiguse raames on välja töötatud tingimused, mida peavad täitma eraelu puutumatuse õigusega seotud mistahes piirangud. Kõnealused kohtuotsused on olulised direktiivi võimaliku muutmise seisukohast, eelkõige seoses säilitatud andmetele juurdepääsu ja nende kasutamisega.

Eraelu puutumatuse õiguse piirangud peavad olema täpselt määratletud ning võimaldama prognoositavust

Euroopa Kohus leidis kohtuasjas *Österreichischer Rundfunk*, et eraelu puutumatuse õigust piiravad sätted peavad olema „sõnastatud piisavalt täpselt, et asjaomane isik võiks oma käitumist vastavalt muuta... [ning olema] kooskõlas prognoositavust käsitleva tingimusega.”

Eraelu puutumatuse õiguse piirangud peavad olema vajalikud ning hõlmama vähemalt minimaalseid kaitsemeetmeid

Kohtuasjas *Copland vs Ühendkuningriik*, mille raames käsitleti isiku telefonikõnede, e-posti ja Interneti-kasutuse riigipoolset seiret, võttis Euroopa Inimõiguste Kohus seisukoha, et sellist eraelu puutumatuse piirangut võib vajalikuks pidada ainult juhul, kui selle aluseks on asjakohane siseriiklik õigusakt¹²¹. Kohtuasjas *S. and Marper vs Ühendkuningriik*, mille raames käsitleti sõrmejälgede või DNA profiilide säilitamist kuriteo toime pannud isikute puhul või selliste isikute puhul, kelle kohtumenetlus on lõpetatud enne süüdimõistmist, võttis

¹¹⁸ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 83, 30.3.2010, lk. 389) artiklite 7 ja 8 kohaselt on „igaühel õigus oma isikuandmete kaitsele”. Ka Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELT C 83, 30.3.2010, lk. 1) artikli 16 kohaselt on „igaühel on õigus oma isikuandmete kaitsele”.

¹¹⁹ Vt komisjoni põhiõiguste kontrollnimekirja, mis hõlmab kõiki õigusaktide ettepanekuid, komisjoni teatis KOM (2010) 573/4, „Euroopa Liidu strateegia põhiõiguste harta rakendamiseks”.

¹²⁰ Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (ETS nr 5) artikkel 8, Euroopa Nõukogu, 4.11.1950.

¹²¹ *Copland vs Ühendkuningriik*, Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, Strasbourg, 3.4.2007, lk 9.

kohus seisukoha, et sellist eraelu puutumatuse piirangut võib põhjendatuks pidada ainult juhul, kui tegemist on tungiva ühiskondliku vajadusega, kui piirang on taotletava eesmärgi suhtes proportsionaalne ning kui ametiasutuse esitatud põhjused on asjakohased ja piisavad¹²². Andmekaitse aluspõhimõtete kohaselt peab andmete säilitamine olema andmete kogumise eesmärgiga proportsionaalne ning andmete säilitamisperiood peab olema piiratud¹²³. Telefonikõnede pealtkuulamiseks, salajaseks jälitustegevuseks ning luureandmete varjatud kogumiseks „[on] oluline ... omada selgeid, üksikasjalikke, meetmete ulatust ja kohaldamist käsitlevaid eeskirju ning minimaalseid kaitsemeetmeid, mis hõlmaksid muu hulgas kestust, säilitamist, kasutamist, kolmandate isikute juurdepääsu, andmete terviklikkuse ja konfidentsiaalsuse tagamise menetlusi ja andmete hävitamist käsitlevaid menetlusi ning mis annaksid piisava tagatise, et andmeid ei kuritarvitata ega kasutata meelevaldselt.”

Eraelu puutumatuse õiguse piirangud peavad olema üldiste huvidega proportsionaalsed

Euroopa Kohus leidis ka kohtuasjas *Schecke & Eifert*, mille raames käsitleti kõigi põllumajandustoetuste saajate nimede avaldamist Internetis,¹²⁴ et ELi seadusandjad ei ole võtnud asjakohaseid meetmeid eraelu puutumatuse ja üldiste huvide (lääbipaistvus) vahel tasakaalu leidmiseks vastavalt ELis levinud tavale. Kohus leidis eelkõige, et seadusandjad ei olnud arvestanud muid võimalusi, mis oleksid olnud eesmärgiga kooskõlas ning piiranud vähemal määral toetusesaajate õigust eraelu puutumatusele ning isikuandmete kaitsele. Sellest tulenevalt leidis kohus, et seadusandjad olid rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, kuna „isikuandmete suhtes kehtivaid piiranguid tuleb kohaldada ainult niivõrd, kui see on vajalik.”

7.2. Andmete säilitamise põhimõtte vastu suunatud kriitika

Komisjonile on kirjutanud mitmed kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes väidavad, et andmete säilitamine on põhimõtteliselt üksikisiku eraelu puutumatuse põhjendamatu ning mittevajalik rikkumine. Nende arvates kujutab üksikisikute telekommunikatsiooniliiklus-, asukoha- ja abonendiandmete ühepoolne üldine ja vahetagematu säilitamine endast põhiõiguste ebaseaduslikku piiramist. Ühes liikmesriigis (Iirimaa) on kodanikuühiskonna rühmitus direktiivi õiguslikkuse küsimuses kohtu poole pöördunud ning seetõttu on tõenäoliselt oodata kõnealuse küsimuse arutamist Euroopa Kohtus¹²⁵. Ka Euroopa andmekaitseinspektor on väljendanud kahtlust kõnealuse meetme vajalikkuse suhtes.

7.3. Vajadus rangemate andmekaitse- ja andmete turvalisuse eeskirjade järele

Artikli 29 alusel loodud töörühma aruandes teise täitemeetme kohta väideti, et side konfidentsiaalsuse ja sõnavabaduse rikkumise oht on andmeliiklusandmete salvestamise loomulik osa. Aruandes kritiseeriti direktiivi rakendamisega liikmesriikides seotud mõningaid aspekte, eelkõige andmete logis registreerimist, säilitusaegu, säilitatud andmete liike ning andmete turvalisusega seotud meetmeid. Töörühm teatas juhtumitest, mille puhul säilitati väljapool direktiivi reguleerimisala Internetiga seotud side *sisu*, sealhulgas sihtkoha IP-aadressid ja veebisaitide URLid, e-kirjade päised ning koopiareale kirjutatud vastuvõtjate

¹²² *Marper vs Ühendkuningriik*, Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, Strasbourg, 4.12.2008, lk 31.

¹²³ *Marper*, lk 30.

¹²⁴ C-92/09 Volker and Markus Schecke GbR vs Land Hessen ja C-93/09 Eifert vs Land Hessen ja Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung, 9.11.10.

¹²⁵ Iirimaa *High Court* andis 5. mail 2010. aastal rühmitusele Digital Rights Ireland Limited loa taotleda küsimuse arutamist Euroopa Liidu Kohtus vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 267.

loetelu. Seetõttu kutsuti aruandes üles selgitama, et kõnealune kategooriate loetelu on ammendav ning operaatoritele ei tuleks panna täiendavaid andmete säilitamise kohustusi.

Euroopa andmekaitseinspektor on kinnitanud, et direktiiviga „ei ole õnnestunud siseriiklikke õigusakte ühtlustada” ning et „säilitatud andmete kasutamist ei ole rangelt piiratud raskete kuritegude vastase võitlusega”¹²⁶. Andmekaitseinspektor märkis, et ELi õigusaktiga, mis käsitleb andmete kohustusliku säilitamise eeskirju, tuleks vajaduse korral sätestada ka eeskirjad, mis hõlmavad õiguskaitseasutuste juurdepääsu andmetele ning nende edasist kasutamist. Andmekaitseinspektor kutsus ELi üles võtma vastu ulatuslik õiguslik raamistik, millega ei panda ainult operaatoritele kohustus säilitada andmeid, vaid millega reguleeritakse ka seda, kuidas peavad liikmesriigid kõnealuseid andmeid kasutama õiguskaitse eesmärkidel, et tagada „kodanikele õiguskindlus”.

Andmekaitseasutused on üldiselt väitnud, et andmete säilitamine kätkeb iseenesest võimalikku eraelu puutumatus rikkumise ohtu, ent direktiivis seda paraku ELi tasandil ei käsitleta, vaid nõutakse hoopis, et liikmesriigid tagaksid siseriiklike andmekaitse eeskirjade täitmise. Kuigi eraelu puutumatus raskete rikkumiste kohta puuduvad konkreetsed näited, ei ole andmete turvalisusnõuete rikkumise oht kadunud, ning see võib tehnoloogia ning side uute vormide arenedes suurened, sõltumata sellest, kas andmeid säilitatakse äriistel või turvakaalutlustel, ELis või väljaspool seda. Seetõttu tuleks kindlaks määrata kaitsemeetmed.

8. JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

Käesolevas aruandes tuuakse esile mitmeid eeliseid ja valdkondi, mida tuleks praegu kehtivas ELi andmete säilitamise süsteemis tõhustada. EL võttis direktiivi vastu olukorras, kus otseste terrorirünnakute oht oli väga suur. Komisjoni kavandatava mõjuhindanguga antakse võimalus esitada vajalikkuse ja proportsionaalsuse testi alusel hinnang andmete säilitamisele ELis, võttes seejuures arvesse sisejulgeolekut, siseturu tõrgeteta toimimist ning eraelu puutumatus õiguse ja isikuandmete kaitse tugevdamist. Komisjoni ettepanekus andmete säilitamise raamistiku läbivaatamise kohta tuleks arvesse võtta järgmisi järeldusi ja soovitusi.

8.1. EL peaks andmete säilitamist kui turvameedet toetama ja reguleerima

Enamik liikmesriike on arvamusel, et andmete säilitamist käsitlevad ELi eeskirjad on vajalikud õiguskaitse ja ohvrite kaitse seisukohast ning kriminaalõigussüsteemide jaoks. Liikmesriikide tõendid, mis on esitatud statistika ja näidete vormis, on teatud mõttes piiratud, kuid näitavad sellegipoolest säilitatud andmete tähtsat rolli kriminaaluurimise jaoks. Säilitatud andmed annavad kuritegude ennetamisel ja kohtus menetlemisel väärtuslikke vihjeid ja tõendeid ning tagavad, et kriminaalasjades jõutakse õigusemõistmiseni. Nende kasutamise tulemusena on jõutud süüdimõistvate otsusteni selliste kriminaalkuritegude puhul, mida ilma andmete säilitamiseta ei oleks kunagi lahendada suudetud. Nende abil on mõistetud õigeks ka süütuid kahtlusaluseid. Kõnealust valdkonda käsitlevad ühtlustatud eeskirjad peaksid tagama, et andmete säilitamine on tõhus kuritegevuse vastase võitluse vahend, et ettevõtjatel on hästitoimival siseturul õiguskindlus ning et eraelu puutumatus ning isikuandmete kaitse suhtes kehtivaid rangeid norme kohaldatakse järjepidevalt kogu ELis.

¹²⁶ Peter Hustinx'i kõne konverentsil „Taking on the Data Retention Directive”, 3. detsember 2010.

8.2. Ülevõtmine on olnud ebaühtlane

Ülevõtvad õigusaktid kehtivad 22 liikmesriigis. Liikmesriikidele eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi artikli 15 lõikega 1 andmete säilitamist käsitlevate meetmete võtmiseks jäetud märkimisväärne manööverdamisruum muudab andmete säilitamise direktiivi hindamise väga keeruliseks. Ülevõtvad õigusaktid erinevad märkimisväärselt eesmärgi piiramist, andmetele juurdepääsu, säilitusaega, andmekaitset ning andmete turvalisust ja statistikat käsitlevates küsimustes. Kolm liikmesriiki on direktiivi tingimusi rikkunud, kuna nende riikide konstitutsioonikohtud on ülevõtvad õigusaktid tühistanud. Kaks liikmesriiki ei ole direktiivi veel üle võtnud. Komisjon jätkab koostööd kõigi liikmesriikidega, et tagada direktiivi tõhus rakendamine. Kuid komisjon jätkab ka ELi õiguse jõustamist, algatades vajaduse korral rikkumismenetlusi.

8.3. Direktiiviga ei ole täielikult ühtlustatud lähenemisviisi andmete säilitamisele ega loodud võrdseid tingimusi operaatoritele

Direktiiviga on tagatud, et andmeid säilitatakse nüüd enamikus liikmesriikides. Direktiiviga ei ole otseselt tagatud, et andmete säilitamine, alleshoidmine ja kasutamine toimub täielikus kooskõlas õigusega eraelu puutumatusele ning isikuandmete kaitsele. Nende õiguste täitmise tagamise kohustus lasub liikmesriikidel. Direktiiviga sooviti andmete säilitamist käsitlevat lähenemisviisi ühtlustada ainult osaliselt ning seetõttu ei ole üllatav, et puudub ühtne lähenemisviis nii direktiivi konkreetsete sätete suhtes (näiteks eesmärgi piiramine või andmete säilitamisaeg) või direktiivi reguleerimisalast välja jäävate aspektide suhtes (näiteks kulude hüvitamine). Kuigi direktiivi raames on teatav varieerimine lubatud, on erinevused andmete säilitamises liikmesriikides tekitanud operaatoritele suuri probleeme.

8.4. Operaatoritele tuleks tekkivad kulud järjepidevalt hüvitada

Operaatoritel puudub endiselt õiguskindlus. Kohustus andmeid koguda ja säilitada kujutab endast operaatoritele ja eelkõige väikeoperaatoritele märkimisväärsed kulusid, ning see mõjutab operaatoreid liikmesriigiti erinevalt. Kulusid hüvitatakse operaatoritele liikmesriigiti erinevalt. Ent tõendid selle kohta, et telekommunikatsioonisektor oleks direktiivi tõttu negatiivselt mõjutatud, puuduvad. Komisjon otsib võimalusi, kuidas operaatoritele kulud järjepidevalt hüvitada.

8.5. Säilitamise, edastamise ja kasutamise protsessi proportsionaalsuse tagamine

Komisjon tagab, et tulevased andmete säilitamist käsitlevad ettepanekud järgivad proportsionaalsuse põhimõtet, on kooskõlas raskete kuritegude ja terrorismi vastase võitluse eesmärgiga ega ei lähe nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale. Komisjon nõustub, et isikuandmete kaitset käsitlevaid erandeid ja piiranguid tuleks kohaldada ainult vajaduse korral. Komisjon kavatseb põhjalikult hinnata, millist mõju avaldaks andmeliiklusandmete säilitamiseeskirjade, nende juurdepääsu ja nende kasutamist käsitlevate eeskirjade rangemaks muutmine õiguskaitse- ja kriminaalõigussüsteemi tulemuslikkusele ja tõhususele, eraelu puutumatusele ning ametiasutuste ja operaatorite kuludele. Eelkõige tuleks mõjuhindamise käigus uurida järgmisi küsimusi:

- järjepidevus andmete säilitamise eesmärgi ning selliste kuriteoliikide piiramisel, mille puhul võib võimaldada säilitatud andmetele juurdepääsu ja nende kasutamist,
- ühtlustatavad kohustuslikud andmete säilitusajad, mida tuleks võimalusel lühendada,

- andmete säilitamisele juurdepääsu taotluste ning kõigis liikmesriikides kohaldatava juurdepääsukorra sõltumatu järelevalve tagamine,
- andmetele juurdepääsu omavate ametiasutuste arvu piiramine,
- säilitatavate andmeliikide vähendamine,
- suuniste koostamine andmetele juurdepääsu tehniliste ja korralduslike turvameetmete kohta, sealhulgas üleandmismenetluste kohta,
- suuniste koostamine andmete kasutamise, sealhulgas andmete juhuotsingu („*data mining*”) ennetamise kohta ning
- mõõdetavate näitajate ja aruandlusmenetluste väljatöötamine, et lihtsustada tulevase õigusakti kohaldamise võrdlemist ja hindamist.

Komisjon kaalub ka, kas ja kuidas võiks ELi lähenemisviis andmete alleshoidmisele täiendada andmete säilitamist.

Komisjon kavatseb eespool nimetatud küsimusi käsitleda nii põhiõiguste kontrollnimekirja kui ka vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal toimuva teabehalduse¹²⁷ seisukohast, et hinnata, kas need on kooskõlas proportsionaalsuse ja prognoositavuse nõudega. Sellega tagatakse ka kooskõla ELi andmekaitse raamistiku käsiloleva läbivaatamisega¹²⁸.

8.6. Edasised sammud

Komisjon esitab käesoleva hindamise alusel ettepaneku praeguse andmete säilitamise raamistiku muutmiseks. Komisjon kavatseb koostöös politseiametnike, kohtunike, operaatorite ja tarbijate esindajate, andmekaitseasutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega kavandada mitmeid eri võimalusi. Lisaks sellele kavatseb komisjon täiendavalt uurida üldsuse arusaama andmete säilitamisest ning selle mõjust tarbijate käitumisele. Nende tulemuste põhjal koostatakse mõjuhinnang, milles analüüsitakse erinevaid valikuvõimalusi ning mis saab aluseks komisjoni uuele ettepanekule.

¹²⁷ Vt eespool viidet põhiõiguste harta rakendamist käsitlevale teatisele, „Ülevaade teabehaldusest vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal”, KOM(2010) 385, 20.7.2010.

¹²⁸ KOM (2010) 609, 4.11.2010.

Lisa: Täiendav statistika andmeliiklusandmete säilitamise kohta

Märkused lisa kohta:

1. Andmete vanus tähendab aega, mis jääb andmete säilitamise kuupäeva ja selle kuupäeva vahele, mil pädev ametiasutus taotles andmete edastamist.
2. Internetiga seotud andmete all mõeldakse andmeid, mis hõlmavad Internetile juurdepääsu, Interneti e-posti ja Interneti-telefoni.
3. Tšehhi, Läti ja Poola esitatud statistika suhtes puudub garantii (vt 5.1 jagu).

Liikmesriikide statistika 2008. aasta kohta

Tabel 7: Säilitatud andmeliiklusandmete taotlused andmete vanuse kaupa (2008. aastal)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	102691	18440	10110	319	0	0	0	0	131560
Taani	2669	672	185	37	23	2	7	4	3599
Saksamaa	9363	2336	985	0	0	0	0	0	12684
Eesti	2773	733	157	827	0	0	0	0	4490
Iirimaa	8981	2016	936	1855	90	85	78	54	14095
Kreeka	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								584
Hispaania	22629	15868	10298	4783	0	0	0	0	53578
Prantsusmaa	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								503437
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	30	4	0	0	0	0	0	0	34
Läti	10539	2739	1368	1211	597	438	0	0	16892
Leedu	55735	23817	5251	512	0	0	0	0	85315
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	810	59	0	0	0	0	0	0	869
Madalmaad	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								85000
Austria	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								3093
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								2821
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	9134	1144	448	214	268				4008
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	315350	88339	34665	19398	6385	2973	1536	1576	470222
Kokku	533504	156167	64403	29156	7095*	3230*	1353*	1366*	1392281

* Välja arvatud Soome

Tabel 8: Säilitatud andmeliiklusandmete taotlused andmeliigi kaupa (2008. aastal)
(sulgudes nende juhtumite arv, mille puhul ei olnud andmetaotlust võimalik täita, juhul kui selline teave esitati)

Andmeliik/ Liikmesriik	Tavatelefoniside	Mobiiltelefonisid e	Internetiga seotud side	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud			
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud			
Tšehhi	4983 (131)	125040 (2276)	1537 (83)	131560 (2490)
Taani	192 (0)	3273 (5)	134 (0)	3599 (5)
Saksamaa	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			12684 (931)
Eesti	4114 (1519)	376 (7)	Andmeid ei ole esitatud	4490 (1526)
Iirimaa	5317 (16)	5873 (48)	2905 (33)	14095 (97)
Kreeka	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			584
Hispaania	4448 (0)	40013 (0)	9117 (0)	53578 (0)
Prantsusmaa	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			503437
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud			
Küpros	3 (0)	31 (5)	0 (0)	34 (5)
Läti	1602 (90)	14238 (530)	1052 (76)	16892 (696)
Leedu	765 (72)	84550 (5657)	Andmeid ei ole esitatud	85315 (5729)
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud			
Ungari	Andmeid ei ole esitatud			
Malta	29 (0)	748 (120)	92 (13)	869 (133)
Madalmaad	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			85000
Austria	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			3093
Poola	Andmeid ei ole esitatud			
Portugal	Andmeid ei ole esitatud			
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud			
Sloveenia	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			2821
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud			
Soome	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			4008
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud			
Ühendkuningriik	90747 (0)	329421 (0)	50054 (0)	470222 (0)
Kokku				1392281

Tabel 9: Säilitatud tavatelefoniside andmeliiklusandmete täidetud taotlused andmete vanuse kaupa (2008. aasta)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	3669	916	143	124	0	0	0	0	4852
Taani	133	28	31	0	0	0	0	0	192
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud								
Eesti	1876	161	74	484	0	0	0	0	2595
Iirimaa	4118	712	197	182	32	21	23	16	5301
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	1948	1431	741	328	0	0	0	0	4448
Prantsusmaa	Andmeid ei ole esitatud								
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Läti	698	213	167	193	104	137	0	0	1512
Leedu	251	442	0	0	0	0	0	0	693
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	28	1	0	0	0	0	0	0	29
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmeid ei ole esitatud								
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	Andmeid ei ole esitatud								
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	54805	27052	5340	753	1135	437	1050	175	90747
Kokku	67529	30956	6693	2064	1271	595	1073	191	110372

Tabel 10: Säilitatud mobiiltelefoniside andmeliiklusandmete täidetud taotlused andmete vanuse kaupa (2008. aasta)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	98232	17013	7518	1	0	0	0	0	122764
Taani	2433	628	143	33	20	1	7	3	3268
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud								
Eesti	248	58	35	28	0	0	0	0	369
Iirimaa	4326	820	230	240	57	63	52	37	5825
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	17403	12114	7444	3052	0	0	0	0	40013
Prantsusmaa	Andmeid ei ole esitatud								
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	23	3	0	0	0	0	0	0	26
Läti	8928	2298	1085	746	394	257	0	0	13708
Leedu	55484	23375	14	20	0	0	0	0	78893
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	575	53	0	0	0	0	0	0	628
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmeid ei ole esitatud								
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	Andmeid ei ole esitatud								
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	229375	52241	26228	16040	3333	521	339	1344	329421
Kokku	417027	108603	42697	20160	3804	842	398	1384	594915

Tabel 11: Säilitatud <i>Internetiga</i> seotud andmeliiklusandmete täidetud taotlused andmete vanuse kaupa (2008. aasta)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	737	412	137	168	0	0	0	0	1454
Taani	102	14	11	2	3	1	0	1	134
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud								
Eesti	Andmeid ei ole esitatud								
Iirimaa	492	460	498	1422	0	0	0	0	2872
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	3278	2323	2113	1403	0	0	0	0	9117
Prantsusmaa	Andmeid ei ole esitatud								
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Läti	424	150	75	219	74	34	0	0	976
Leedu	Andmeid ei ole esitatud								
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	76	3	0	0	0	0	0	0	79
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmeid ei ole esitatud								
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	Andmeid ei ole esitatud								
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	31170	9046	3097	2605	1917	2015	147	57	50054
Kokku	36279	12408	5931	5819	1994	2050	147	58	64686

Liikmesriikide statistika 2009. aasta kohta

Tabel 12: Säilitatud andmete taotlused andmete vanuse kaupa (2009. aastal)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	210975	56623	11620	1053	0	0	0	0	280271
Taani	2980	685	179	104	54	38	12	14	4066
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud.								
Eesti	4299	1836	1210	1065	0	0	0	0	8410
Iirimaa	8117	1652	805	297	168	134	69	41	11283
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	29775	19346	13999	6970	0	0	0	0	70090
Prantsusmaa	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								514813
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	31	8	1	0	0	0	0	0	40
Läti	20758	2414	1088	796	565	475	0	0	26096
Leedu	30247	35456	5886	884	0	0	0	0	72473
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	3336	362	151	174	0	0	0	0	4023
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	642327	178306	75525	52526	27098	23924	13984	34628	1048318
Sloveenia	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								1918
Slovakkia	Andmed ei ole vanuse kaupa jaotatud								5214
Soome	2000	1310	532	152	76	0	0	0	4070
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	Andmeid ei ole esitatud								
Kokku	954845	297998	110996	64021	27961	24571	14065	34683	2051085

Tabel 13: Säilitatud andmete taotlused andmeliigi kaupa (2009. aastal) (sulgudes nende juhtumite arv, mille puhul ei olnud andmetaotlust võimalik täita, juhul kui selline teave esitati)				
Andmeliik/ Liikmesriik	Tavatelefoniside	Mobiiltelefonisid e	Internetiga seotud side	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud			
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud			
Tšehhi	13843 (934)	256074 (9141)	10354 (371)	280271 (10446)
Taani	133 (0)	3771 (10)	162 (1)	4066 (11)
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud			
Eesti	6422 (2279)	902 (21)	1086 (468)	8410 (2768)
Iirimaa	4542 (16)	5239 (20)	1502 (56)	11283 (92)
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud			
Hispaania	5055 (0)	56133 (0)	8902 (0)	70090 (0)
Prantsusmaa	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			514813
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud			
Küpros	0 (0)	23 (3)	14 (0)	40 (3)
Läti	1672 (218)	22796 (102)	1628 (240)	26096 (560)
Leedu	1321 (0)	51573 (6237)	19579 (343)	72473 (6580)
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud			
Ungari	Andmeid ei ole esitatud			
Malta	156 (10)	3693 (882)	174 (10)	4023 (902)
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud			
Austria	Andmeid ei ole esitatud			
Poola	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			1048318
Portugal	Andmeid ei ole esitatud			
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud			
Sloveenia	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			1918 (48)
Slovakkia	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			5214 (157)
Soome	Andmed ei ole andmeliigi kaupa jaotatud			4070
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud			
Ühendkuningriik	Andmeid ei ole esitatud			
Kokku				2051082 (1069885)

Tabel 14: Säilitatud tavatelefoniside andmete täidetud taotlused andmete vanuse kaupa (2009. aasta)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	9919	2907	47	36	0	0	0	0	12909
Taani	105	19	7	2	0	0	0	0	133
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud								
Eesti	2254	866	599	424	0	0	0	0	4143
Iirimaa	3934	337	69	70	50	39	16	11	4526
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	2371	1492	844	348	0	0	0	0	5055
Prantsusmaa	Andmeid ei ole esitatud								
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Läti	744	253	157	143	68	89	0	0	1454
Leedu	469	773	73	6	0	0	0	0	1321
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	83	25	18	20	0	0	0	0	146
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmeid ei ole esitatud								
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	Andmeid ei ole esitatud								
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	Andmeid ei ole esitatud								
Kokku	19879	6672	1814	1049	118	128	16	11	29687

Tabel 15: Säilitatud mobiiltelefoniside andmete täidetud taotlused andmete vanuse kaupa (2009. aasta)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	197620	48841	472	0	0	0	0	0	246933
Taani	2777	639	162	98	47	19	12	7	3761
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud								
Eesti	318	397	96	70	0	0	0	0	881
Iirimaa	3669	835	220	210	115	92	50	28	5219
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	24065	15648	11147	5273	0	0	0	0	56133
Prantsusmaa	Andmeid ei ole esitatud								
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	17	16	0	0	0	0	0	0	23
Läti	18832	1912	778	515	394	263	0	0	22694
Leedu	25713	19595	28	0	0	0	0	0	45336
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	2332	246	111	122	0	0	0	0	2811
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmeid ei ole esitatud								
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	Andmeid ei ole esitatud								
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	Andmeid ei ole esitatud								
Kokku	275343	88119	13014	6288	556	374	62	35	383791

Tabel 16: Säilitatud <i>Internetiga</i> seotud andmete täidetud taotlused andmete vanuse kaupa (2009. aasta)									
Taotletud andmete vanus (kuudes)/ liikmesriik	0-3	3-6	6-9	9-12	12-15	15-18	18-21	21-24	Kokku
Belgia	Andmeid ei ole esitatud								
Bulgaaria	Andmeid ei ole esitatud								
Tšehhi	3369	4811	861	942	0	0	0	0	9983
Taani	98	27	10	4	4	7	0	1	151
Saksamaa	Andmeid ei ole esitatud								
Eesti	315	145	56	102	0	0	0	0	618
Iirimaa	489	455	502	0	0	0	0	0	1446
Kreeka	Andmeid ei ole esitatud								
Hispaania	3339	2206	2008	1349	0	0	0	0	8902
Prantsusmaa	Andmeid ei ole esitatud								
Itaalia	Andmeid ei ole esitatud								
Küpros	12	2	0	0	0	0	0	0	14
Läti	852	198	74	90	88	86	0	0	1388
Leedu	4060	15087	1	88	0	0	0	0	19236
Luksemburg	Andmeid ei ole esitatud								
Ungari	Andmeid ei ole esitatud								
Malta	150	14	0	0	0	0	0	0	164
Madalmaad	Andmeid ei ole esitatud								
Austria	Andmeid ei ole esitatud								
Poola	Andmeid ei ole esitatud								
Portugal	Andmeid ei ole esitatud								
Rumeenia	Andmeid ei ole esitatud								
Sloveenia	Andmeid ei ole esitatud								
Slovakkia	Andmeid ei ole esitatud								
Soome	Andmeid ei ole esitatud								
Rootsi	Andmeid ei ole esitatud								
Ühendkuningriik	Andmeid ei ole esitatud								
Kokku	12684	22945	3512	2575	92	93	0	1	41902